

Gletschermassen paa den Maade tilsidst bliver opfyldt af Sten og Grus. De store Revner i Isen ere efter hans Mening tildels opnaaede ved vulkanske Omvæltninger, tildels derved, at Underlaget under Gletscherne er blevet udhulet og har givet efter, saa at Isen slaar Revner, hvor Gletscheren synker sammen.

Th. Vidalins Afhandling om de islandske Isbjærge fra Aaret 1695 er sandsynligvis et af de første Skrifter i Evropa, der udførlig omhandler Gletschernes Natur. Allerede meget tidlig har man i Island lagt Mærke til Gletschernes Bevægelse, og efter de temmelig forvirrede Fortællinger hos Saxo synes Jøklernes fremskridende Bevægelse at have været kjendt i Island i det 13. Aarh.¹⁾ og Jøkelløb under vulkanske Udbrud omtales allerede i de ældste islandske Skrifter. I den refererede Afhandling fremhæver Th. Vidalin det som den almindelige Mening i Island, at Gletscherne glide ned fra Højfladerne, og at Tyngden er den egentlige bevægende Kraft; selv tænker han sig Bevægelsen

frembragt af Vandets Udvidelse ved Frosten. Denne Teori synes Th. Vidalin først at have opstillet. *Joh. Jak. Scheuchzer*, der kommer til samme Resultat, skriver først noget senere (1705).¹⁾ At man i Island ogsaa senere har spekuleret over Aarsagerne til Gletschernes Bevægelse, ses bl. a. af *Stein Pálsson's* Skrift „Om de islandske Isbjærge“, thi denne dygtige Naturforsker omtaler allerede 1794 Isens Plasticitet, Gletscher-spalternes Lukning og Aabning under Bevægelsen, Gletschernes større Bevægelse i Midten, Ismassernes tykkflydende Tilstand, som han sammenligner med Beg, o. s. v. Da Vidalin saa tidlig har iagttaget Gletschernes Bevægelse og søgt at forklare den, og da han har iagttaget de skurede Klippestykker og Grusmasser i Gletscherne samt gjort flere andre gode Bemærkninger om Jøklernes Natur, synes jeg, at han, trods enkelte underlige Anskuelse, der staa i Forbindelse med Videnskabens daværende lave Standpunkt, redelig har fortjent en lille beskedne Plads i Geologiens Historie.

Momenter af Vestindiens Geografi.

Ved Cand. Holger Lassen.

(Slutning).

D. 28. Januar 1892 ankom vi paa en tysk Dampers til St. Thomas fra Puerto-rico. Endnu ved Syvtiden om Morgenen havde vi den sidstnævnte Ø tværs af vor Kurs i Syd. Puerto-rico, den østligste og mindste af af de „store Antiller“, er en blomstrende Ø, der trods sin Lidenhed (ca. 9150 □ Km.) udgjør en vigtig Del af det spansk-vestindiske Kolonialrige og i dette Aarhundredede kan opvise mægtige Fremskridt paa alle Omraader. Vi havde kun flygtigt berørt den, men hvad vi havde set, var egnet til at befæste Forestillingen om et energisk arbejdende, rigt producerende Land med betydelige Udviklingsmuligheder.

Nu styrede vi, som sagt, østerover til vor sidste Station. Luften var tidlig paa Formiddagen meget skyet (væsentlig Hobeskyer), og, skjønt det var „Vintertid“ og saaledes Tørtid, faldt der af og til stærke Byger. Passatens Retning var kun lidt nordfor Øst. Under vore Farter i Passatbæltet, der foregik paa den Aars-tid, som maa anses for at være Tørtiden under disse Bredder, hengik saa godt som ikke en eneste Dag, uden at man kunde notere Regnfald. Ikke sjældent

kunde Vejret være stille og fugtigt med stærke Byger og uklar Luft, der ikke harmonerede med de sædvanlige Forestillinger om Vejrliget i Passatbæltet. Hvad der maaske kan gjælde visse rent ækvatoriale Egne: at Begreberne Vejrlig og Klima tildels kunne falde sammen, at hver Dag saa at sige giver os det „normale Vejrlig“, altsaa Klimatypen, dette gjælder langtfra om de tropiske Egne i Almindelighed, og man maa ikke tænke sig, at de meteorologiske Fænomener i Passatbæltet altid foregaa med den Regelmæssighed og daglige Ensartethed, som man hyppigt ser berettet. At Regelmæssigheden er størst paa det aabne Hav, er givet. I det vestindiske Ørige, hvor Hav og Land veksle med hinanden, bliver der større Anledning til Temperaturforskjelligheder i de nedre Luftlag og derigjennem atter til større Afvigelser i de øvrige meteorologiske Fænomeners Gang. Betydningen af de vekslede Terrænforhold er, klimatologisk set, altid mere lokal, om end f. Ex. Højlandets Belliggenhed og Bjergenes Strygningsretning i det Enkelte kan faa stor Indflydelse paa Regnfaldets Størrelse og Fordeling i vid Omkreds

¹⁾ Sml. „Geogr. Tidsskrift“ 10de Bind, S. 118—119.

¹⁾ A. Heim: „Gletscherkunde.“ S. 293.

og derigjennem give ogsaa det økonomiske Liv i visse Landsdele et eget, ændret Tilsnit. Det er jo saaledes bekjendt, at, skjønt de vestindiske Øer som Helhed have deres Hovedrøgtid i Sommerhalvaaret, falder der dog paa Nordskraaning af de større, bjærgfulde Øer, f. Ex. Jamaica, ogsaa om Vinteren betydelige Nedbørmængder. Hvad endelig Passatens Retning angaaer, da er det, hverken overalt i dette Vindbælte i Nordatlantehavet saa lidt som paa det samme Sted, til enhver Tid fuldt berettiget at benævne denne regelmæssige Luftstrømning *Nordostpassaten*; over en stor Del af det vestlige Nordatlantehav og over den østlige Del af det vestindiske Omraade er Passatens Retning meget hyppig mindre Nordost end ren Øst, og der er tilmed givet Spillerum for saadanne Retningsforandringer til de forskellige Aarstider, at denne „evig fra samme Retning blæsende Vind“ i disse Egne tildels er en Fiktion. Ganske vist — Luftbevægelsens Ensartethed er slaaende nok, især for hvem, der kommer herved fra nordlige Bredder, men det kan ikke desto mindre være rigtigt at gjøre opmærksom paa, at der ogsaa i denne Retning er mere Vexlen og større Afvigelser mulige, end den gængse Opfattelse lader formode. Den typiske Nordostpassat ville vi i Nordatlantehavet væsentlig se optræde i den østlige Del over mod den afrikanske Kyst, og saaledes maatte vi ogsaa *à priori* formode det, naar vi kaste et Blik paa det gjennemsnitlige Lufttryk, der er det herskende her i de forskellige Maaneder. ¹⁾

Paa det blaa Antillerhav se vi fra Tid til anden lange Striber af Sargasso, rettede sædvanlig fra Nordost mod Sydvest. Jeg har paa et tidligere Sted omtalt det egentlige Sargossostrøg paa det aabne Atlanterhav og berørt de forskellige Anskuelser, som fra Tid til anden ere blevne gjorte gjældende med Hensyn til Sargossoens Oprindelse og Betydning. Ogsaa i de vestindiske Farvande kan man træffe omdrivende Sargosso-bunker, hvad der er ganske naturligt i Betragtning af, at disse Alger just have deres Voxepladser langs Antillernes og det nærliggende Fastlands Kyster; ingensteds er der dog her paa Grund af Strømforholdene Lejlighed til, at Planterne kunne komme til Ro og lejre sig i store, sammenhængende Flager. ²⁾

Fra Puerto-ricos Nordostpynt, Kap San Juan, ere

¹⁾ Se f. Ex.: *Répartition de la pression atmosphérique sur l'océan atlantique septentrional, par le capt. Rung. Copenhague 1894.*

²⁾ Om Sargossoforekomsten i Nordatlantehavet giver *Krümhels Kort* i „Petermanns Mitth.“ 1891 (Tafel 10) god Oplysning.

vi fjærnede noget over 30 Sømil fra den nærmeste Del af St. Thomas. Himlen var klaret op, og i straalende Solskinsvejr skar vi frem gennem det dybblaa, skumtoppede Antillerhav. Luften var frisk; en saadan Friskhed, et saadant Hav, en saadan Himmel fylder især Nordboens Sind med uforglemmelige Indtryk. Der er noget saa uendelig befriende over denne stemningsvækkende Natur; alt Mismod synes vejret bort; aldrig er man her under den nordiske Himmels knugende Magt, naar Regnen drysser ned fra en blytung Himmel, eller Taagen svøber sig om Landet. Imod Vest udviskes Puerto-rico lidt efter lidt; vi glide nu forbi smilende Smaaøer, der ligge lejrede øst derfor; snart er det kun enkeltstaaende Klipper, tilsidst kun blinde Skjær, over hvilke Søen bryder. Disse Smaaøer og disse Skjær betegne kun mere eller mindre fremskredne Stadier af det Ødelæggelsesværk, som bestandig her er Resultatet af den uafbrudte Kamp mellem Land og Hav; thi det er vel sandt, at det første Anlæg til Vestindiens Ørige skyldes en Sønderrivning af et engang sammenhængende Land, hvis Konturer det nu er umuligt at rekonstruere, men den videre Udmejsling af Enkelthederne i Øernes Omrids, den videre Udstykning af de større Bestanddele i mindre, er et Værk især af de ydre Kræfter, af Havets uafbrudte Angreb. Jeg har tidligere omtalt de ejendommelige Dybdeforhold i det vestindiske Omraade. Disse Dybdeforhold kunne stedvis lægges til Grund for en Inddeling af Øerne i større naturlige Helheder. Puerto-rico og Jomfruernes Gruppe danne saaledes en Enhed for sig; 200 m. Dybdelinjen omfatter dem alle; under Sejladsen fra Puerto-rico til St. Thomas og derfra videre mod Nordost til Anegada (den yderste af Jomfruøerne) har man ingensteds mere end 200 m. Vand under Kjølen. Denne langstrakte undersøiske Rygning har dog ikke nogen betydelig Bredde, men Bunden sænker sig brat saavel mod Nord til Atlanterhavets Dybder som mod Syd til Antillerhavet og den dybe Indsænkning, som skiller St. Croix fra de egentlige Jomfruøer mod Nord. Naar man sætter over fra St. Thomas til St. Croix — en lille Rejse, der med god Vind kun tager faa Timer — glider man hen over Afgrunde, hvor Loddet først træffer Bund i over $\frac{1}{2}$ Mils Dybde! Denne undersøiske Rygning, som her er Tale om, er — om end noget mindre skarpt — mod Vest afgrænset fra Haiti ved Monapassagen, mod Øst ved Anegada-Strædet fra Sombrero og de øvrige smaa Antiller. ¹⁾

¹⁾ Se f. Ex. Kort Nr. 26 i *Berghaus physikalische Atlas. II Abt. Hydrographie.*

Under disse Betragtninger nærmede vi os Jomfruerne Gruppe. Forude om Bagbord er der dukket en ny Ø op, en høj Ø med paa Afstand regelmæssigt kegleformet Omrids, en Ø, der som det centrale Legeme ligger omgivet af talrige mindre og lavere Drabanter: *St. Thomas*. Lidt efter lidt løses det Hele op i mere forvirrede Konturer, og alt som Detaillerne blive synlige, og vi komme den nær, taber Øen noget af det Tiltalende, som den paa Afstand har: graabrune Græsmarker og mørkegrønne, kratbevoxede Skrænter, der sænke sig brat mod Havet; ingen Højskove, ingen saftig Frodighed, ingen tropisk Yppighed; det er det første Indtryk af denne danske Ø, der sammen med de andre to lidt efter lidt ere blevene Smertensbørn for Landet; det er det første Indtryk allerede paa Afstand, og dette Indtryk er — desværre — rigtigt. Derinde ses intet Spor til Kultur, intet Tegn til, at en Befolkning lever og trives. Som i Middelhavslandene, er det for en stor Del den uorganiske Natur, der fængsler, der giver Billedet Liv og Farve. Alt aander Varme. Solen bager ubarmhæjrtig ned over det nu spejlblanke Hav; kun Dønningernes lange, afrundede, blanke Bølgerygge komme derude fra Havet i Nord, bærende Bud om Atlanterhavets Storme og Naturens Oprør fjærnt herfra. Alt som de nærme sig Kysten, rejse Bølgerne sig mere og mere, indtil de tilsidst staa som en grønlig Mur, der med dunderende Larm styrter sammen om Kystens Klipper. Hvor smaa Bugter og Vige i Læ af de fremspringende Klippepynter skære sig ind i Landet, kranses Kysten af en Bræmme af straalende hvidt Koralsand. Stolt og øde hæver Øen sig brat af Havet, badet i Lys fra den blændende Himmel. Imod Øst i det Fjærne tegne *St. Jan*, *Tortola* og andre „Jomfruer“ deres Omrids i blaalig Dis.

Først naar man er kommen et godt Stykke ind under Sydkysten, begynder man at kunne skimte over en foranliggende Landtange de lyse Husmasser i Byen *Charlotte Amalie*, *St. Thomas* eneste By, gjemt i det inderste af en dyb Bugt, en Naturhavn af første Rang, beskyttet mod det aabne Hav af flere fremspringende Halvøer og Øer. I Bunden af denne Bugt (omtrent paa samme Længde som *St. Croix* Vestspids) med fuld sydlig Exposition ligger en af Vestindiens smukkeste, venligste, mest tiltalende Byer. Indsejlingen er usædvanlig malerisk. Indløbet til Bugten, mellem tvende Pynter, af hvilke den østlige bærer Fyret, den vestlige Signalstationen, har en Bredde af omtrent 2000 Fod og er paa begge Sider omgivet af lave, kratbevoxede Højder. Dybden er i den midterste Del 6 Favne, altaa mere end tilstrækkelig stor for de største Skibe. I den øst-

lige Del deraf ligge enkelte for Skibsfarten farlig Skjær. Medens Skibet langsomt glider ind paa Bugtens rolige Vandflade, nyder man det smukke Syn af Byen i Baggrunden; dens lyse Husmasser med de skinnende røde Tage i et Væld af Lys læne sig malerisk mod de grønne Højder. Fra den centrale Bjærgmasse, der fra Vest til Øst strækker sig gennem Øen, og hvis højeste Punkt er omtr. 1500', strække sig som Ribber 3--4 Højderygge ned mod Bugten. Paa disse Højder ligge Husmasserne spredte med mellemliggende Haver indtil omtrent en Tredjedel af Klippens Højde; i de mellemliggende Kløfter strækker Byen sig ganske vist i Virkeligheden længere ind i Landet, men da denne Del paa Grund af den lavere Beliggenhed ikke bliver synlig ude fra Havnen, tegne Byens Konturer sig, sete herfra, som en Bøgelinje, der to Gange synes at berøre Havfladen.

Havnen maaler omtrent en Fjerdingsvej i Bredde og Længde. Den er i Stand til at yde Tilflugtsted for Hundreder af Skibe. De omgivende Højder beskytte mod de fleste Vindretninger og mod den herskende Vind. For sydlige Vinde ligger Bugten derimod aaben, men denne Vindretning er sjældent herskende undtagen i Orkanmaanederne. Den Tid er jo imidlertid nu forbi, da *St. Thomas* var det centrale Punkt i hele det vestindiske Arkipel, og en Hærskare af alle Nationers Skibe mødtes paa den stille Bugt. Denne Betydning grundede sig paa Stedets Benyttelse som Depot-, Ordre- eller Befragtningsplads. Talrige Skibe løb ind her for at vente paa Sejlordre og for at søge Fragt; Telegrafafforbindelsen med den øvrige Verden var det nødvendige Mellemlid. I de sidst forløbne Aartier har *St. Thomas* af forskellige Grunde næsten ganske tabt denne Betydning og er tillige i andre Retninger bleven overfløjet af det driftige *Bridgetown*, *Barbados* Hovedstad, der, trods sin Mangel paa Naturhavn, dog i mange andre Retninger kan byde Skibene ligesaa gunstige Betingelser.

St. Thomas Udvikling var ikke foregaaet jævnt og uafbrudt. Byen havde haft at kæmpe mod adskillige, atter og atter tilbagevendende Plager. Jordskjælv rystede den, Orkanerne drog deres Baner hen over den, store Ildebrande hærgede den Gang efter Gang, men bestandig havde den rejst sig paany. Den skønne Havn, som allerede fra de tidligste Tider, da Evroperne rivaliserede i de vestindiske Farvande, havde været Samlingssted for Handlende og Fribyttere, vrimlede bestandig af Skibe, og i de store Pakhuse fandtes Oplag af europæiske Varer til næsten hele Centralamerikas og Vestindiens Forsyning. Men fra Begyndelsen af Treserne gaaer det langsomt, men sikkert ned ad Bakke. Mange

Aarsager vare medvirkende, ikke mindst den, at den nyere Tids forbedrede Kommunikationer med hurtigere og mere direkte Forbindelse mellem Evropa og de oversøiske-vestindiske, centralamerikanske Egne ikke mere havde Brug for en saadan Mellemstation og Depotplads. Ogsaa Ulykker indtraf. I Slutningen af 1866 udbrod Kolera i St. Thomas, bragt med Skibe dertil andetsteds fra, og da Byens hygiejniske Forhold ikke vare gode, tog Sygdommen strængt fat. Samtidig herskede gul Feber og Kopper. Dødeligheden var foruroligende stor, og St. Thomas fik fra nu af et daarligt Ry paa sig i sanitær Henseende. D. 29. Oktbr. 1867 blev Øen hærget af en af de frygteligste Orkaner, som nogensinde er gaaet hen over den. Flere Hundrede Mennesker omkom, og omtrent 70 Skibe gik tilgrunde¹⁾.

¹⁾ D. 29. Oktbr. 1867 om Morgenen Kl. 7 havde Vejret endnu intet foruroligende Udseende. Om Natten var der faldet adskillige Byger. Kl. 11 Fm. blev Vejret truende, Barometret faldt langsomt, og Vinden blæste til Tider med haarde Stød fra Nordvest. Ved Middagstid var Vinden drejet om i WNW. og begyndt at blæse med rasende Magt. Kl. 7 Fm. var Lufttrykket 755.9 mm.; det faldt langsomt og jævnt til Middag, da det viste 752.8 mm. Derpaa faldt det meget hurtigt indtil Kl. 1½ Em., da Standen var 723.9 mm. Det forblev stationært indtil Kl. 2, da det begyndte at stige hurtigt og ved Sextiden om Efterm. havde naaet en Stand af 753.1 mm. Vinden blæste med stor Kraft, tilintetgjørende de fleste smaa Fartejer i den ydre Havn, indtil Kl. 1½ Em., da der indtraadte Vindstille i omtrent ½ Time; men derpaa begyndte Stormen at tage fat paany, dennegang fra Sydsydost, altsaa fra den stik modsatte Retning, og med forøget Kraft. Regnen styrtede ned i Strømme. Før den centrale Del af Hvirvlen havde passeret St. Thomas, og medens Vinden altsaa blæste fra Vest, havde kun de mindre Skibe taget Skade, men nu blev selv de største Skibe revne løs fra deres Ankerpladser, kom i Drift, og i de næste Minutter herskede en grænseløs Forvirring. Fra Havnen hørtes hjerteskræende Skrig, det ene Skib efter det andet drev paa Land og blev sønderlaaet. Bugten var oversaaet med Vragstumper. I den ene Time, Stormen varede, tilintetgjordes mellem 60—70 Skibe ved St. Thomas eller i Øens umiddelbare Nærhed, foruden mange andre, der slap med mindre Havarier. Byen selv saa frygtelig medtagen ud; Tagene vare mange Steder førte bort, Huse rokkede i deres Grundvold, andre vare kun Grushobe. En Dykkerklokke af Metal, der vejede adskillige Tons, havde Vinden ført med sig en lang Strækning. Gasværkerne vare aldeles ødelagte. Fyrtaarnet paa Myhlenfeldts Batteri laa i Ruiner, Vegetationen var som hærget af Ild. Værdien af den ødelagte Ejendom paa St. Thomas og i Havet ved Øen kunde anslaaes til mellem 4 og 5 Millioner Dollars. I det mindste 500 Mennesker vare omkomne. Mere end 120 Lig blev samlede og jordede.

Ikke nok hermed. D. 18. November samme Aar indtraf et heftigt Jordskjælv ledsaget af en Jordskjælvbølge, der ødelagde talrige Bygninger ved Havnen. Allerede tidligere havde der været Tale om et Salg af Øerne til Nordamerika. Nu syntes det, som om dette Salg skulde gaa i Orden. Alt var parat, Befolkningen var gjort bekendt med Afstaaelsen, og Alle ventede kun paa, at Overtagelsen skulde finde Sted; men lang Tid gik hen, uden at der fra amerikansk Side blev truffet en endelig Afgjørelse, og Øerne forblev — desværre maaske — i Danmarks Eje. I de følgende Aar 1868, 1869 og 1870 gik det stadig ned ad Bakke med Handelslivet i St. Thomas. D. 1. Oktober 1871 hærgedes Byen paany af en Orkan. Paa den Tid søgte man at hæve Sukkerdyrkingen og Sukkerindustrien paa Øen, men heller ikke dette lykkedes. Barbados var efterhaanden bleven den farlige Rival. Et yderligere Tab voldtes St. Thomas ved den Omstændighed, at det store engelske Dampskibsselskab „Royal Mail Steam Comp.“ forlagde sin Hovedstation til Bridgetown. Dette alene betød et maanedligt Tab af omtrent 12,000 Dollars; nogle Aar senere fulgte et andet stort, fransk Dampskibsselskab Exemptet og trak sine Skibe bort fra St. Thomas, hvor Havnen blev mere og mere øde.

Samtidig hermed havde St. Thomas efterhaanden paadraget sig Ry for at være en meget usund Plads, et Arnested for Feber af enhver Art, ikke mindst for den berygtede gule Feber, en af Vestindiens Svøber; tillige gjaldt St. Thomas for at være en af de varmeste Havnepladser i Vestindien, en sand hollandsk Bagerovn. Med Hensyn til de sanitære Forhold kan det jo ikke nægtes, at St. Thomas tidligere især har været plaget saavel med Kolera som med gul Feber og andre smitsomme Sygdomme, men det maa samtidig udtrykkelig bemærkes, at disse Sygdomme altid vare indførte med den store Skibsfart andensteds fra, fra Brasilien eller fra de forskjellige berygtede Arnesteder indenfor det karibiske Havs eller den mexikanske Havbugts Grænser. Saadanne Byer som Puerto Cabello, New Orleans, Vera Cruz og andre Byer i Mexiko og Centralamerika have til alle Tider haft en sørgelig Berømmelse som Stabelpladser for Bakterier. St. Thomas Beliggenhed og Omgivelser ere i det Hele ganske sunde; der er ingen fugtige Skove paa Øen, ingen udstrakte Strandsumpe langs Kysten, over hvilke Luften kan optage Sygdomsspirer. Øen er lille, Søluften har i det Hele taget fri Adgang, og, skjønt Byen ligger paa Øens Sydkraaning og saaledes i Læ for den herskende Passat, skjønt der Sommerdage med stille Vejr kan være

næsten uudholdelig hed, vil dog Luften sædvanlig være forhindret i at stagnere. Dertil kommer, at St. Thomas (dette Navn anvendes jo almindeligt om Byen selv, hyppigere end „Charlotte Amalie“) nutildags er en overordentlig renlig By, sikkert en af de bedst holdte i Vestindien, og Renlighed spiller i Troperne en endnu større Rolle i sanitær Henseende end under vore nordlige Bredder. I tidligere Tider, da Skibsfarten var større, og Byen vrimlede af Fremmede, var det og maatte det tildels være anderledes; Byen var dengang langt mere modtagelig for Smitte end nu, hvor man næppe kan nævne en sundere Plads i Vestindien, selvfølgelig under Forudsætning af, at Evropæerne derovre tage de Forholdsregler, som Tropeklimaet overalt i Verden nødvendiggjør.

Hovedgaden i St. Thomas By strækker sig parallel med Bugten i nogen Afstand fra Kysten. Om større Kajanlæg er der her, som de fleste Steder i Vestindien, ikke Tale. Skibene losse og lade tilankers paa Bugten. I denne Havnegade koncentrerer Livet sig; den er Centret for den Handel, der er tilbage fra tidligere gyldne Tider. Alt vidner her om en glimrende Fortid, hvor der tjentes store Formuer, og Dublonerne rullede hurtigere end nu. Disse udstrakte Butiksrum, disse vældige Lagere, der strække sig ned mod Vandet, disse massive Jærnporte vidne om, at der her gjemtes Millioners Værdi. Nu staa de næsten tomme, eller de faa Varer forsvinde helt i de uhyre Rum, og ser man ud over den skønne Bugt, omgivet af smilende Højder, har man hurtigt talt de faa Skibe tilankers derude; de synes næsten at forsvinde paa det store Areal. Forskjellige regelmæssige Dampskibsruiter berøre endnu St. Thomas. Engelske, franske, tyske og amerikanske Postskibe fylde her Kul og proviantere. De store tyske Hamburgerdampere tage hyppig paa Udrejsen til de vestindiske eller centralamerikanske Havne ogsaa sorte Matroser ombord i St. Thomas for at lette Arbejdet for Skibets egen evropæiske Besætning; paa Hjemvejen til Evropa sættes de atter i Land paa St. Thomas. De dansk-vestindiske Øer, der ligge i Nordostpassatens Bælte, forfriskes og køles af denne stadige Vind¹⁾. Fra St. Thomas By stænge Bjærgene i Nord dog tildels Passaten ude. Luftcirkulationen er, navnlig i Sommermaanederne, hvor Passaten ofte svækkes

¹⁾ Hvad Øernes *Beliggenhed* angaaer, da have Stedbestemmelserne givet følgende Resultat: St. Thomas By (Fort Christian) 18° 20' 23" n. Br. 64° 55' 52" v. Lgd., Christianssted paa St. Croix: 17° 44' 42" n. Br., 64° 41' 17" v. Lgd., Sydspidsen af St. Jan (Ram head): 18° 18' 8" n. Br., 64° 42' 8" v. Lgd.

eller afløses af lumre, sydlige Vinde, ikke altid saa rigelig, som man kunde ønske.

De højere Temperaturer føles under saadanne Omstændigheder dobbelt trykkende. Der kan til Tider været saa uudholdeligt varmt, at St. Thomas ved Siden af La Guayra, „Venezuelas Helvede“, fik Ord for at være en af Vestindiens varmeste Pladser. Som overalt i Troperne, er den klimatiske Ensformighed stor, Temperaturvariationerne saa smaa, at der paa Grundlag af dem ikke kan foretages en Inddeling i „Aarstider“. I de varmeste Sommermaaneder er Gjennemsnitstemperaturen 27—28° C., i de koldeste „Vintermaaneder“ ca. 25°. Ogsaa den daglige Variation er ringe og formindskes yderligere ved Havets Nærhed, og selv de højeste og laveste Temperaturer, som overhovedet ere iagttagne paa St. Thomas, bevæge sig mellem de beskudte Grænser ca. 18° og 34°. I Danmark f. Ex. er Forskjellen mellem den absolut højeste og laveste maalte Temperatur henimod 4 Gange saa stor! Trods denne absolute Jævnhed i Varmens Fordeling, som den „meteorologiske Temperatur“ udviser, er Følelsen af Varme dog højst forskjellig. Det Ubehag eller det Velvære, som man føler ved Opholdet i Tropeluften til forskjellige Tider af Dagen eller Aaret, staaer i mindre intimt Forhold til den maalte Temperatur, end man kunde tro. Den „fysiologiske Temperatur“ er afhængig af adskillige andre ledsagende Faktorer, først og især af Luftens Fugtighedsgrad, dernæst af Vindstyrken, af det direkte Sollys etc. Da nu Passaten om „Vinteren“ blæser saavel stærkere som mere konstant, og Luften tilmed er forholdsvis tør, Regnfaldet sjældnest (December—April er Tørtiden; i dette Tidsrum falder i Gjennemsnit kun lidt over en Fjerdedel af hele Aarets samlede Regnmængde), føler man paa denne „Aarstid“, hvor Fordampningen fra Huden er størst, langt fra Varmen saa trykkende som om Sommeren; ja, Nætterne ere tit følelig kolde. Stor Forsigtighed er da ofte nødvendig for at undgaa stærke og farlige Forkølelser; thi det er mærkværdigt, hvor hurtigt man i Tropeklimaet bliver sensibel for smaa Temperaturforandringer. En pludselig Nedgang paa 2—3 Grader under det Sædvanlige føles næsten som en „bidende Kulde“ ligesom et Temperaturfald paa 10—15 Grader om Vinteren hos os.

Tropeklimaets Ensformighed — Varmens Monotoni — er i Længden svækkende for Legeme og Sjæl, og for Evropæerne, især for dem, der komme fra nordlige Egne, er det som Regel nødvendigt med visse Mellemrum at søge tilbage for at komme til Kræfter paany. Den Lethed, hvormed Evropæernes Akklimatisering i

Troperne foregaaer, er højest forskjellig ikke alene for Individder af forskjellige Nationer (Italienerne akklimatiseres f. Ex. hurtigere end Franskændene, disse atter lettere end Tyske og Skandinaver), men ogsaa for Medlemmer af den samme Nation. Meget er selvfølgelig afhængigt af en god Konstitution, af Forsigtighed, især i Begyndelsen, af Afholdenhed og heldige ydre Kaar, der tillade et efter Klimaet afpasset Liv. I Virkeligheden ser man enkelte Evropæere, der efter lange Aar-rækkers uafbrudte Ophold paa Øerne have bevaret den største Del af deres Aands Spænstighed og Energi og heller ikke ere fysisk svækkede. I Almindelighed er Forholdet dog noget andet. Strængt Arbejde taale Evropæerne fra nordligere Egne ikke at udføre under den brændende Tropesol; som Plantagearbejder vilde en dansk Arbejder sikkert være aldeles ubrugelig; kun en Negers tykke Hjærneskal, dækket af det tætte, krusede Haar, er istand til ustraffet at taale den sviende Hede Dagen igennem. Det kan imidlertid ikke nægtes, at Klimaet, der ganske vist paa en Maade kan siges at fremavle Dovenskab og svække Energien, dog ofte faaer Skyld for Virkninger, som let kunde være modarbejdede og delvis ophævede ved Anvendelse af mere sjælelig Kraft. Under Tropernes Sol søger Mennesket at undgaa saa meget Arbejde som muligt, saavel rent fysisk Arbejde som stærke Hjerneanspændelser. Det er en gylden Sætning derovre, at man saavidt muligt skal overlade alt, hvad man ikke just er tvungen til at gjøre selv, til andre. Dette Princip fører imidlertid ikke sjældent til, at man lader Klimaet vinde en hurtig Sejr og bagefter udelukkende giver det Skylden for den frembragte Virkning. Individderne blive mindre og mindre selvskabende, Originaliteten forsvinder, der indtræder en Art Udjævning af Karaktererne, som i væsentlige Træk nærme sig hverandre. Begejstringen for en Sag dæmpes, Interesser, som man i sin Tid medbragte fra Hjemmet, lægges paa Hylden, formaa ikke mere at tage Sindene fangne. Der indtræder tilsidst for Adskilliges Vedkommende en Slags aandelig Døs og Sløvhed og en deraf følgende Mangel paa moralsk Modstandskraft, der lader ikke faa bukke under og henfalde til Drik. For Evropæerne er der samtidigt noget bedaarende og noget meget farligt ved Livet i Troperne. Ogsaa i det Ydre sætter et længere Tropheophold sit Spor. Huden taber sin friske, sunde Farve. Den hyppigste Ansigtifarve er en gullig-brun, gusten Tone, der ofte har noget i høj Grad sygeligt ved sig; ved Modsætningen til Negrenes kraftige Sorte bliver dette Indtryk dobbelt stærkt. Ved den mindste Anstrængelse bliver Legemet badet i Sved; i stille, fugtigt Vejr, naar

Fordampningen tildels er hæmmet, indtræder en uhyggelig trykkende og knugende Tilstand. Uophørligt perle Sveddraaberne frem paa Evropæernes Pande, men snart lærer man just deri at se et Tegn paa Funktionernes normale Gang; ophører Transpirationen, og Huden bliver tør, da er det, i hvert Tilfælde for den Nyankomme, et næsten ufejlbarligt Tegn paa Feber, som man let paadrager sig ved et vedvarende Ophold i Solheden midt paa Dagen eller ved uforsigtigt at udsætte sig for den kølige Aften- eller Natteluft. Stærke Forkølelsesfebre, Influenza ere ikke sjældne paa St. Thomas, og, fraset de specifik tropiske Epidemier, ere Dødsarsagerne derovre de samme som her om end ofte i et noget forskjelligt Forhold. Brystsygge er ganske vist ikke ukjendt paa Øen, hvor den kræver sine Ofre som overalt i Verden, og dog maa det siges, at Klimaet paa vore Øer, særlig paa St. Croix, er meget styrkende og lindrende just for denne Sygdom, og Opholdet dér maaske at foretrække for Korsika eller Algier. St. Croix har i Tørtiden et Klima, der, hvis Øen var lettere tilgængelig for os, sikkert vilde gjøre den til et Kursted for Tusinder af Brystsygge. Amerikanere have til Tider, om end i ringe Antal, benyttet St. Croix til Rekreationssted. Selv som Forholdene nu ere, er det mærkeligt, at ikke flere Syge tilbringe Vinteren i denne Ø's vidunderlig milde og styrkende Luft. Sørejsen burde vel i vore Dage ikke afskrække. Dennes Varighed er jo med Nutidens Hjælpemidler indskrænket til næppe 2 Uger og gaaer tilmed fortrinsvis over et Strøg af Atlanterhavet, der kan siges at være nogenlunde stormfrit, og hvis Passatluft absolut maa være den rene Lægedom for et sygt Bryst. Selv om Sørejsen derover er bekostelig, er det til Gengjæld ingenlunde dyrt at leve paa selve Øen, og den Syge vilde sikkert i mange Tilfælde (talrige Exempler tale derfor) spore en langt hurtigere og større Lindring end ved et Ophold af tilsvarende Længde i Sydfrankrig eller Algier.¹⁾

I „Charlotte Amalie“ concentrerer hele Øens Liv sig. Alverdens Tungemaal kan man her høre imellem hverandre. Negrene levere det største Kontingent af Befolkningen. De Sorte ere de første til at modtage Skibet, som kaster Anker paa Bugten. Under Raaben, Skrigen og indbyrdes Skjælden omsværme de Fartøjet med deres Færgebaade for at kapre Passagerer. Ved de utalligste „Bonmots“ søge de at henlede Opmærksomheden paa sig; tilsidst slaas de bogstaveligt om Ens Person. For den nyankomme Rejsende er det en yndet

¹⁾ Nogle Angivelser til Belysning af St. Croix' Klima ville senere følge.

Sport fra Skibets Dæk at kaste Pengestykker overbord for da at se en Skare sorte, nøgne Negerunger lynsnart styrte sig paa Hovedet i Havet fra deres Baade, dykke ned gennem det klare, gjennemsigtige Vand for strax efter triumferende at komme op til Overfladen med Byttet i Munden. Rystende af Kulde krybe de i Baaden igjen, hvor der snart udvikler sig en livlig Bataille mellem Kammeraterne, men i næste Øjeblik ere de parate til en ny Expedition. Er man ikke vant til at omgaaes de Sorte, føler man sig vel i Begyndelsen noget ilde berørt ved deres Adfærd, men, magtesløs som man er overfor deres Paatrængenhed og forbløffende Tungefærdighed, overlader man dem snart, halvt modstræbende, selv skjældende og bandende, sin dyrebare Person og sin Bagage. Gjennemgaaende synes Negrene paa de danske Øer dog at være bedre opdragne og holdte i Tømme end paa mange af de andre vestindiske Øer, f. Ex. Barbados, hvor de syntes at udmærke sig ved en ganske usædvanlig Paatrængenhed og Frækhed. Negeren har jo i Virkeligheden mange gode og tiltalende Egenskaber; han er villig og tro. Mangen en evropæisk Husmoder derovre kan ikke noksom rose sit sorte Tyende for Troskab, Villighed og Renlighed. Det kan dog ikke nægtes, at der til Grund for Forholdet mellem Hvide og Sorte ligger en god Del gjensidig Foragt, ligesaa lidt som at adskillige Evropæere derovre endnu opfatte de Sorte som Væsener af en lavere Art, Pariæer, overfor hvem man ikke altid behøver at vise de samme Hensyn, de samme menneskekjærlige Følelser som overfor sine Lige. Aarhundreders Racehad ulmer endnu, og lange Tider ville hengaa, før det slukkes. Hvad der støder, er først og fremmest Negrenes medfødte, uimodstaaelige Lyst til at dovne Tiden hen i Uvirksomhed, som gjør ham til en ofte upaalidelig Arbejder, en Mangel paa Stadighed og Grundighed, som det er vanskeligt at faa Bugt med. Den Sorte nøjes hellere med det Allernødvendigste, naar han blot maa slippe for at tage fat, og Øjeblikkets Barn, som han er, tænker han ikke paa gennem stadigt, ihærdigt Arbejde at skaffe sig et Overskud, at spare sammen til magrere Tider. Desuagtet kan man komme vidt med Negrene, naar blot man forstaaer at behandle dem paa rette Maade. At Forholdene ere bedredes meget siden tidligere Tider, er sikkert nok. Hos mange af Planterne derovre bliver man Vidne til en virkelig human og forstaaende Optræden overfor disse fordums Slaver; paa den anden Side kan det ikke nægtes, at man paa andre Steder vel kan høre Negeropdragelsens Teorier docere, uden at der i Praxis spores noget tilsvarende godt Resultat;

ja, lejlighedsvis kan man endog blive Vidne til Scener, over hvilke der er en Kolorit fra — heldigvis — svundne Tider. De Sorte skulle behandles med Bestemthed, men dog med det Gode; man maa søge at appellere til deres Æresfølelse og at vække Kappelysten. Hvad man aldrig kan bevirke ved at bruge Magt, opnaaer man ofte let ved at tale til deres Ærgjerrighed, ved at skamme dem ud og le ad dem. Der kræves en egen Gave til at behandle Negeren saaledes, at man faaer ham til virkelig at bruge sine store Kræfter og sit ingenlunde daarlige Hoved. Af skabende Evne har den Sorte sædvanlig ikke meget; af egen Drift fatter han sjældent Initiativ og sætter intet i Scene, men han besidder til Gjengjæld et betydeligt Efterlignelsestalent, og har man vist ham, hvordan en Ting skal gøres, formaaer han som oftest at udføre Arbejdet til sin Herres fulde Tilfredshed. Som Arbejder i de skyggeløse Sukkermarker er den Sorte uvurderlig; hvad han kan taale af Solvarme og direkte Bestraaling, er utroligt. Midt paa Dagen, i den mest brændende Atmosfære, ser man ham ofte med ubedækket Hoved arbejde strængt, medens hans sorte, glinsende Krop driver af Sved. Ubarmhæjrt bager Solen ned gennem det korte, tætte, krusede, sorte Haar paa deres tykke Hjærneskal. Negerens Hoved er i det Hele forbavsende stærkt, ligesaa stærkt, som hans Underliv (og tildels hans Ben) ere svage. Store Byrder bærer han med Lethed paa Hovedet, der i det Hele benyttes i udtrakt Maalestok til Transporter. Selv gamle, udlevede, rynkede Negerinder ser man paa deres halvskaledede Isse bære tunge Metalspande med Vand fra Brønden til deres Hytte, og det Samme gjælder om Sælgekonerne med deres Kurve og Træbakker med Brød, Fisk og Frugter.

Det er sikkert vanskeligt tilfulde at trænge ind i Forholdet mellem Negrene og de Hvide. De færreste Sorte gjøre sig aabenbart selv rede for deres Følelser i den omtalte Retning, og for mange af de Hvide løber endnu det gamle Racehad — halvt ubevidst maaske — som en skjult Understrøm. Negeren opfanatiseres let, alle hans slette Lidenskaber vækkes da pludselig; han bliver vild, ubændig, hensynsløs og grusom; under saadanne Paroxysmer kjender han sjældent til Medlidenhed eller Medfølelse, noget man i Oprørets Dage fik tilstrækkeligt Bevis for. Den store Svaghed, som alle Sorte lægge for Dagen overfor spirituose Drikke, er meget ofte Aarsagen (og var det tildels under Oprøret paa St. Croix 1878) til pludselige, planløse og fuldstændig meningsløse Rejsninger. I beruset Tilstand vækkes Negerens slumrende Vildhed. En

enkelt Anfører formaaer da i kort Tid at samle en Bande, som hurtig voxer, og som under Hysten og Skrigen drager fra Sted til Sted og stifter Ulykker, som man i ædru Tilstand aldrig vilde have tænkt paa at begaa. Det er det Farlige, at Rejsninger ofte komme — ligesom visse Vulkanudbrud — næsten uden Forløbere. Den ene Dag er alt Fred og Ro, Kulturarbejdet gaaer sin Gang, den næste Dag kan den røde Hane gale over Plantagernes Bygninger, og den samme Neger, som Dagen forud velvillig har grinnet til Dig fra sin Sukkermark, kan Dagen derpaa vende Bøsepipen imod Dig fra den samme Mark.

Alle disse Sorte ere lidenskabelige Yndere af Sang og Dans. Paa Festedage og særlig bevægede Aftener hersker der i Byernes Negerkvarterer ofte et aldeles infernalsk Spektakel. Disse Fornøjelser føre dog tit til store Udskejelser i sexuel Retning; det er ogsaa bekjendt, at Negerdansene hyppigt have en højst obscøn Karakter. Der gaaer jo i det Hele et stærkt Drag af Sanselighed gennem hele Negerens Natur. Alle ere de yderst livlige af Væsen, demonstrative, talende og gestikulerende; især er de gode Negerdamers Tungeraphed aldeles overvældende, og Ordene faa større Vægt ved en udstrakt Brug af Fagter og Gebærder. Længe efter et Sammenstød, hvor Lidenskabens Bølger ere gaaede højt, ser man begge Parter have den største Vanskelighed ved at dæmme op for deres Tales ustandselige Strøm, og først lidt efter lidt, under lange, højrestede Enetaler, kommer Sindet i Ro. Engelsk er jo det almindelige Talesprog paa St. Thomas som overhovedet paa de dansk-vestindiske Øer. Negerbefolkningens Engelsk er imidlertid et skrækkeligt Kaudervælsk med iblandede Ord og Brokker fra alle mulige andre Sprog, med en egen Grammatik og i højeste Grad uskjønt. Denne Jargon undlader dog ikke at sætte visse Spor ogsaa i Evropæernes Tale, og det fineste Engelsk faaer man derfor i Almindelighed ikke at høre paa vore Øer. I de senere Aar er der sket en Indvandring i mindre Maalestok af Negre fra Barbados, som jo har Overskud af Sorte, et Element forøvrigt, der ikke er skikket til at hæve de Øvriges Niveau, da det i Reglen ikke er Blomsten af Barbados Sorte, som udvandrer.

Det følger tildels af St. Thomas hele orografiske Bygning, at der ikke kan være Tale om Landbrug i større Maalestok, og har der end i tidligere, driftigere Tider existeret adskillige Plantager paa Øen, ere disse nu saa godt som alle nedlagte. Kun enkelte mindre Kystsletter eller Dalstrøg langs Højlandets Fod, hvor de løse Jordlag ere tykkere, Fugtigheden større, ere inddragne til Havedyrkning, saaledes paa begge Sider af

St. Thomas By. Her dyrkes de tropiske Frugttræer og Haveurter, som Skik er, i forvirret Blanding, uskjønt, mellem hverandre; „Renkulturer“ som under vore Bredder kjendes sjældent i Troperne for Havesagernes Vedkommende. En saadan Have har derfor ofte Karakteren af et sandt Vildnis. *Kokospalmer* og *Tamarinder*, *Mango*, *Sapodilla* (*Sapota Achras*) og det skønne *Brodfrugttræ* skygge over *Bananerne*, hvis ejendommelige Skikkelser med de brede, lysegrønne, altid af Vinden sønderflængede Blade hæve sig smukt mod den øvrige Plantevæxts mørkegrønne, metalglinsende Løv. Hist staaer *Bønner*, her *Ochro* og *Kassava*, og Jorden dækkes af krybende *Batater* (søde Kartoffler), *Jams* og forskellige *Græskar*, medens *Guavabuske* med de gule, citron- eller ferskenlignende Frugter staa i Hegnet sammen med *Anona-Træer*, *Mamey* (*Mammea americana*) og *Alligator-Pærer* (*Persea gratissima*). Mellem alle disse Kulturplanter skyder dernæst Græs og Ukrudt yppigt tilvejs. Tropernes Rigdom paa forskellige Frugtsorter er enestaaende; kun de færreste tiltale i Begyndelsen den Nyankomme; i denne Overflod ledte vi forgjæves efter en Frugt af Jordbærrets eller Gravenstenens Friskhed og Velsmag.

Opholdet i St. Thomas By er i Vintertiden, især naar der kan regnes med Besøg af fremmede eller danske Orlogsmænd med deraf følgende Fester, ganske livligt og afvejlende, om Sommeren derimod trykkende ensformigt. Hertil bidrager i høj Grad, at man ikke paa St. Thomas, saaledes som paa St. Croix, har hine glimrende Kjøreveje, som ere sidstnævnte Ø's Stolthed. Af Kjøreveje findes paa St. Thomas kun korte Strækninger nærmest Byen; over den øvrige Del af Øen maa der rides, men selv Ridestierne ere ikke altid de bedste. Ridning er overalt i Vestindien en meget almindelig Sport ogsaa for Damer; paa de mere bjærgrige Øer som St. Thomas og St. Jan er man nødt til at ride saa godt som overalt, men selv paa det jævne St. Croix maa man benytte Hest, naar det gjælder et Besøg paa Øens højere Punkter mod Nord. Spadsere kjende Vestindianerne ikke meget til; alle ere de yderst forsigtige i Henseende til at undgaa Solen, især midt paa Dagen. Den fremmede Nyankomme faaer altid en Mængde velmente Raad, der dog ofte i Principet synes saa mærkeligt varierende, at man fristes til at tvivle paa, om virkelig ogsaa Praxis altid har bevist deres Nytte. Naar det under et kortere Ophold gjælder at se saa meget som muligt, maa man imidlertid ogsaa tage Dagens varmeste Tid til Hjælp, og i Almindelighed kan man ogsaa uden Skade gjøre dette, naar man da har afpasset sin Klædedragt efter

Klimaet og navnlig har Hovedet (især Nakken) beskyttet mod den direkte Solbestraaling. Tilfælde af Solstik ere dog yderst sjældne i Vestindien, medens, som bekjendt, Folk dø som Fluor deraf hver Sommer i New York; men denne By har bag sig et mægtigt, stærkt ophedet, tørt Kontinent, medens vore Øer ligge omgivne af Havets umaadelige Flade, ombølgede af den friske, salte Oceanluft. Den behageligste Tid paa Dagen ere Eftermiddagstimerne mellem 5 og 7 samt den tidlige Morgen før 8. Kun Skade, at Tusmørket i Troperne varer saa kort. Dette er dog ikke at forstaa, som om Mørket, hvad man ofte ser fortalt, indtræder pludseligt; Tusmørkets Varighed er dog altid mindre end under højere Bredder, om man end $\frac{1}{2}$ Time til 3 Kvarter efter Solnedgang endnu kan læse fin Skrift. Under den lave Bredder, paa hvilken vore Øer ligge, er Forskjellen mellem Dagens Længde til de forskellige Tider af Aaret kun ringe. Solen gaaer altid ned omtrent Kl. 6, og vore lange, lyse Sommeraftener kjendes ikke. Solned- og Opgangene ere i Troperne ofte langt pragtfuldere end under vore Bredder, og fremfor Alt er Maanelyset skarpere, mere straalende. Stjernehimlen derimod synes ikke at udmærke sig ved nogen særlig Glans; en Funklen som en frostklar Vinternat herhjemme er vist en Sjældenhed derovre; kun Planeterne straalet smukt og kaste stærke Lysstriber over Havet.

Som sagt, paa St. Thomas er der ikke megen Lejlighed til lange Udflugter som Følge af Terrænets særegne Beskaffenhed og den i det Hele snævre Plads. Maalet for en meget almindelig Ridetur er det saakaldte „Ma Folie“, en mindre Ejendom paa Toppen af Bjærgryggen bag Byen. Heroppe blæser Passaten frisk fra Havet og bøjer Træernes Kroner mod Land; herfra nyder man en pragtfuld Udsigt mod Nord, Syd og Øst og har en stor Del af Øen for sine Fødder. Imod Nord breder sig Oceanets umaadelige Flade med de hvidtoppede Bølger; sin Brændingskaabe svøber det om Smaalholmene og de blinde Skjær, trænger ind i Bugter og Vige, hvis lyse Bund forandrer dets Farve, idet den straalere gennem det krystallklare Hav. Brusende og skummende løber Bølgen mod Stranden, hvis friskgrønne Kratbrømme trives paa det hvide Koralsand, gjennemfugtet af det fra Højderne nedsivende Vand. Selv hæver Øen sig stejlt fra Havet i Nord; kun i brede Dalstrøg er der lidt Skov, ellers er alt graagult Krat eller tarvelige Græsmarker med spredte Trægrupper eller mægtige, blaagrønne Agaver.

Imod Syd have vi Byen liggende for vore Fødder og Havnen, indfattet af Halvøer og Øer. De store

Paketter ere svundne ind til smaa Legetøjsskibe, og som smaa sorte Prikker se vi Menneskene pusle dernede. I det Fjerne mod Syd er St. Croix langstrakte Skikkelse dukket frem af Bølgerne, og mod Øst se vi hen over St. Thomas Bjærgryg til St. Jan og Tortola og skimte endnu en „Jomfru“ i utydelige Omrids. Skulde vi, medens vi staa her, mærke et, om end nok saa svagt Jordskjælv, da ville vi erindre, hvad Geologerne fortælle os: at alle disse Øer kun ere de højeste Toppe af en oprindelig sammenhængende Bjærgkjæde, der, geologisk talt, for ikke længe siden, men efter almindelig menneskelig Maalestok maaske Millioner af Aar tilbage, styrtede sammen langs mægtige Brudlinjer, der ere som uhyre, endnu ikke ganske lægte Saar.

Allerede Dagen efter vor Ankomst til St. Thomas, d. 29de Januar, bestemte vi os til at tage over til St. Jan. Om Natten havde vi haft stærke Regnskyl og Blæst, men i Troperne følger som Regel Smil hurtig paa Taarer, og i det skjønneste Passatvejr gik vi om Eftermiddagen i Baaden, der skulde føre os over til den nære lille Ø. St. Jan er kun fjærnet noget over 2 danske Mil fra Charlotte Amalie-Bugten, og fra St. Thomas yderste Østpynt er Afstanden kun $\frac{1}{2}$ Mil til den nærmeste Del af St. Jan. Under almindelige Omstændigheder varer Rejsen saaledes kun faa Timer. Nu er det ikke mange, der tage derover; St. Jan lever sit eget Liv og har intet mere at byde; Forbindelsen mellem Øerne er da ogsaa saa primitiv som vel mulig og sker væsentlig med smaa Dæksbaade blottede for al Komfort. Selv mellem St. Thomas og St. Croix har Forbindelsen i umindelige Tider (og saadan er det vel endnu) været vedligeholdt ved tarveligt udstyrede Skonnerter, hvad der kun kan vække den største Forbavselse med Henblik paa St. Croix Betydning og de ringe Udgifter, hvorom der ved Anskaffelsen af et Par Smaadampere i Virkeligheden vilde være Tale.

Udsejlingen af Bugten med de omgrænsende grønne Højder, med den venlige By badet i Eftermiddagssolen inderst inde paa denne prægtige Baggrund, med det glitrende Hav, den høje Trop Himmel, var af stor malerisk Virkning. Kun Kokosplanterne inde paa Kysten saa medtagne, gule, afsvedne ud; det var efter Sigende Orkanen i 1889, der havde givet dem deres Knæk; siden denne Katastrofe havde de ikke ret villet skyde friske Skud. Da vi vare komne Bugten ud, gik Farten mod Øst langs Sydkysten af Øen. Kystlinjen er regelmæssig indskaaren med fremspringende, høje, stejle Pynter og mellemliggende, stille Vige, der alle inderst inde have en blændende hvid, flad Sand-

strand og bag denne en frisk, grøn Kratbrømme: Sandstrandsvegetationen med sine *Coccoloba*'er og sine *Manchiniller* og hele det ejendommelige Plantesamfund, som formaaer at trives her i en sandet, delvis saltholdig Bund, stadig pisket af Vinden fra Havet. Dette friskgrønne, smalle Kratskovbælte paa den flade Strand staaer i saa smuk en Modsætning ikke alene til den hvide Koralsandstrandbred, men ogsaa og især til de tørre, gulgraa Krat, der længere inde bag Kysten dække det højere, tørre, stenede Terræn, og som paa de højere Partier af Kysten gaar umiddelbart ud til Havet. Der er, fra Søen set, i hvert Tilfælde paa denne Aarstid, en fysiognomisk stærkt fremtrædende Modsætning i disse Vegetationsformationers Ydre. — Intet kan tænkes prægtigere, end naar man fra Havet styrer ind i en af disse Vige mellem tvende frempringende Pynter. Alt som Dybden aftager, bliver Havet farveprægtigere; det gjenspejler Bundens utallige Nuancer, Farver saa blændende rene og skære. Plante- og Dyrelivet rører sig rigere og rigere, der er Liv og Færdsel paa Bundens af Vandet mellem Korallernes rigt forgrenede Stokke; tilsidst glider Baaden gennem et Hav af Krystal, ubeskrivelig dejligt, indtil man naaer den blændende Strand med *Ipomæa*'ens lyserøde Snerleblomster og den kølige Skygge under Sødrøens og *Manchiniller*'nes Kroner. Paa andre Steder er Strandbredden udelukkende dækket af større Korallbrudstykker, mere eller mindre sammenkittede til en Brecciedannelse, eller af mindre Rullesten, mellem hvilke Koralsandet kun spiller en underordnet Rolle. I Overensstemmelse hermed er Strandvegetationen forskjellig og ofte bratskiftende indenfor smaa Afstande; men paa den anden Side kan man ikke undlade at lægge Mærke til enkelte Planteformer, der synes mærkelig ligegyldige for Voxepladsens Natur, idet de have en beundringsværdig Evne til at føje sig efter vidt forskjellige Betingelser i Henseende til Bundens kemiske og fysiske Forhold.

Som vi nu glide videre langs Kysten, faa vi atter ret et Indtryk af, hvormeget denne Ø er gaaet tilbage; alt ser saa ukultiveret ud; Krat, Krat og bestandig det samme tørre, gulgraa, trøstesløse Krat, der klæder dette bølgeformede Lands Bakker og Dale, hvis Terræn ikke har en eneste fremtrædende Højde, der kunde fange Blikket. *Kaktus* og *Agaver* vidne om Tørken i Luft og Jord; kun hist og her langs Kysten en lille Lagune med Overflod af Vand og med *Mangrovens* ejendommelige Planteform.

Paa Østpynten af St. Thomas, hvor Vegetationen var som kæmmet af Havvinden ind mod Landet,

naaede denne triste Natur sin sørgeligste Udvikling. Her vare de blaagraa Kaktus og Agaver Herrer; i disse tørre Krat med de gulgraa, aromatiske *Kroton* og de tornede *Acacier* var ingen forfriskende Skygge at finde for den tropiske Sol. Intet sammenhængende Urtetæppe dækker Bundens, næppe nok findes spredte, tueformede Græsser. Muldjord mangler eller er kun stedvis tilstede i ringe Mængde; kun en rødlig eller gulliggraa, brændende hed og stenet Forvittringsbund staaer til Planternes Raadighed; man forstaaer, at kun meget haardføre Væsener kunne friste Livet i en saadan Ørk. Ikke et Hus, ikke den allerfjærreste Bebyggelse var synlig i vid Omkreds. I lange Tidsrum ere disse Landskaber tabte for Kulturen, og kun under store Anstrængelser kunne de vindes paany.

St. Thomas vil i højere Grad end de andre danske Øer være ugunstig stillet, hvor det gjælder en økonomisk Oparbejdning; thi dels ere jævne Arealer saa godt som ikke tilstede, saaledes som Tilfældet er paa St. Croix, dels er den højere læ- og skyggegivende Vegetation i Tidernes Løb bleven næsten aldeles ødelagt ved hensynsløs Hugst. Regnvandet har skyllet det løse Jordsmon i Havet, Vinden har udtørret Jorden og kuert Plantelivet, medens Kvæget her, som paa de andre Øer, har gjort sit til at forhindre en ny Opvæxt. St. Thomas vil foreløbig fortrinsvis være henvist til Dyrkningen af Planter, der kunne taale en tør Jordbund, en stadig udtørrende Vind og et brændende Sollys. Blandt Kulturplanterne er der kun faa, der ville nøjes med saadanne Betingelser. Det er nærmest kun visse *Textilplanter*, om hvis Kultur der her kan være Tale. Der har tidligere været gjort Forsøg med Dyrkning af Agaver i større Maalestok. Disse Forsøg faldt dog uheldigt ud, dels maaske paa Grund af, at den valgte Planteart ikke var den bedst egnede til Fibertilvirkningen eller heldigst afpasset efter Forholdene, dels paa Grund af økonomiske Vanskeligheder og Besværighed ved at skaffe stadig Arbejdskraft tilveje; muligt at dette har afskrækket fra senere Forsøg; manglende Interesse for og Kjendskab til disse Forhold i Forbindelse med den tropiske Energislappelse og Træghed har vel ogsaa sin Skyld. Efter de Resultater, man er kommen til paa mange af de engelsk-vestindiske Øer, hvor Regeringen med Kraft og Held har taget Sagen i sin Haand, og især efter det lysende Exempel fra Yukatan og Bahamaøerne kunde der nu maaske med bedre Udsigt til et heldigt Resultat begyndes paa Dyrkning af *Textilplanter* i større Maalestok, og der kan næppe være Tale om andet, end at en saadan Kultur efterhaanden vil vise sig at være

lønnende. Hvis man overhovedet ønsker Udbytte af St. Thomas Jord, er man egentlig ganske simpelt henvist til at gribe til Textilplanterne. Blandt disse er der imidlertid forskellige, mellem hvilke man kunde vælge. I en Afhandling i dette Tidsskrifts 12te Bind, 8de Hefte har Prof. *Warming* berørt dette Spørgsmaal og nævnt som Textilplanter, der kunne komme i Betragtning *Ananas*, *Pitcairnea*, *Phormium tenax* („nyze-landsk Hør“) og især *Sansevieria* og *Agave*. Det er en Art af sidstnævnte, „Sisalhamp“ (*Agave rigida* var. *sisalensis*), som i nyere Tid er bleven af saa stor økonomisk Betydning for det tørre Yukatan og har givet Anledning til en meget betydelig Udførsel især til New York.

Der er jo sikkert ingen Tvivl om, at St. Thomas i ældre Tider har været en skovklædt Ø. Krotonvegetationen og dette karakteristiske, tørre, tornede Krat, som dækker saa stor en Del af Øens Overflade, er jo utvivlsomt en Nyvegetation, der med lignende Fysiognomi gjenfindes overalt i det vestindiske Omraade. Skoven er bleven fældet, og Landet klaret. Det er muligt, at Øen, hvis den blev overladt til sig selv, paany efter Aarhundreders Forløb vilde blive klædt med Skove. Dette vilde dog selvfølgelig foregaa meget langsomt, og paa mere vindaabne Steder, saaledes en stor Del af Østenden og Størstedelen af Nordskraaning, der bestandig er udsat for Passatens fulde Angreb, vilde Naturen, overladt til sig selv, næppe regenerere en kraftigere Skovvæxt i et overskueligt Tidsrum. Paa Sydskraaningerne derimod og i alle Dalsænkninger, hvor der er mere Læ og større Fugtighed, vilde denne secundære Kratvegetation efterhaanden, gennem den naturlige Udviklingsgang, antage Karakteren af Skove, om end disse Skove altid vilde beholde et vist Tørhedspræg og et Ydre, fra hvilket Begrebet tropisk Yppighed var fjærnt.

Den Tilbagegang, som i det Foregaaende er omtalt for St. Thomas' Vedkommende, kommer ogsaa til Orde i Befolkningstallet. Alene i det sidste Tiaar 1880—90 er Folkemængden aftagen med over 2000, en ikke ringe Procentdel af det samlede Antal. Medens der i 1880 i St. Thomas By (Charlotte Amalie) levede 11,764 og i den øvrige Del af Øen kun 2625, vare disse Tal ved Folketællingen 1890 reducerede til henholdsvis 9,455 og 2564. Endnu ved Begyndelsen af Fyrrerne levede der flere Mennesker paa St. Thomas (1841 saaledes 12,776) end i 1890 (12,019). I 1860 var Antallet steget til 13,463, i 1880 til 14,389. I Henseende til Fordeling efter Kjøen fandtes i 1890 paa St. Thomas et bestydeligt større Antal Kvinder (7392)

end Mænd (4627). St. Thomas, hvis Areal (1.12 geogr. □ Mil ell. 62 Km.) udgjør $\frac{1}{5}$ af Øernes samlede Areal (5.62 g. □ Mil ell. 310 □ km.), huser noget over $\frac{1}{3}$ af den samlede Befolkning (1890: 32,786). Charlotte Amalie er Øgruppens største By med (1890) 9455 Indb., noget mindre end Kolding samme Aar; næst den komme de to Byer paa St. Croix, Kristianssted og Frederikssted, med henholdsvis 5499 og 3683 Indb. Hovedstaden paa St. Jan, Cruxbay, havde — 74! I St. Thomas gode Tid var denne Ø ikke alene det naturlige Centrum for den danske Gruppe, men for *Virgin Islands* overhovedet, og dens Tilbagegang har ogsaa kunnet spores paa flere af de mindre engelske Øer, f. Ex. Tortola, der havde sine væsentligste Forbindelser med St. Thomas.

Efter nogle Timers Sejlad gik vi i Land ved *Cruxbay* paa St. Jans Vestkyst. Gjæstfrit blev vi modtagne af Landfogeden i det gamle „Kastel“, gjæstfrit blev vi førte omkring og fik alle ønskede Oplysninger; gjerne havde vi opholdt os længere, om vor egen Tid ikke havde været saa knap tilmaalt, at vi efter kun to Dages Ophold maatte tage Afsked.

St. Jan er den mindste (1 □ Mil), mindst bekendte, om end den paa Naturskønheder rigeste af de tre danske Øer. Det er tillige den i Gruppen, der senest er kommen under Kultur, nemlig først i Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Nu er det den mest forfaldne af dem alle, en Skygge af, hvad den engang var. Mennesket har næsten ganske trukket sig tilbage; Øen er overladt sig selv, falder tilbage i Naturtilstanden, og af denne Søvn vil St. Jan sikkert næppe blive vakt i en overskuelig Fremtid. I sin Tid fandt man her en ret betydelig Kultur af Kaffe, Tobak og især Sukker; i Slutningen af forrige Aarhundrede var der omtr. 70 Sukkerplantager i Drift. Efter Slaveemancipationen blev det imidlertid vanskeligere og vanskeligere at skaffe Arbejdskraft, og Planterne forlod lidt efter lidt Øen. Nu er der kun et Par Sukkerplantager tilbage; de producere maaske aarlig et Par Hundrede Tønder Sukker, og der lever nu paa denne lille Ø, af hvis ene Kvadratmil tilmed kun en liden Del er under Kultur, næppe Tusinde Mennesker (1890: 984; 517 Mandkj., 467 Kvindekj.), for Størstedelen smaa Negerjordbrugere, der ernære sig ved Havebrug og Kvæghold. Kreaturerne ser man overalt gaa løse i Krattet; de sælges paa St. Thomas som Slagtekvæg. For Mælkens Skyld holder man Geder. Naar der, trods disse sørgelige Forhold, dog er sporet en ringe Fremgang i Befolkningstallet siden 1880, skyldes dette ikke, at der er bleven aabnet

nogen ny Indtægtskilde for Øen, men kun den Omstændighed, at adskillige af Beboerne, der tidligere vare udvandrede til St. Thomas, i nyere Tid vendte tilbage, da Tiderne blev daarligere paa Nabøen, Fortjenesten mindre.

St. Jans Form er, trods talrige mindre Indskæringer, i det Hele mere kompakt end St. Thomas, og i Forbindelse med denne noget massivere Form staaer en rigere Udvikling af Overfladeformerne, mindre Ensartethed i Terrænbygningen end hist; forøvrigt er Øen ifølge sin hele Konstitution en direkte Fortsættelse af de større Øer mod Vest. Ligesom St. Thomas er den især mod Nord og Øst omgivet af talrige Smaaøer og blinde Skjær. To Ørækker, hvis enkelte Bestanddele ere saaledes lejrede, at der uvilkaarligt vækkes Forestilling om et engang sammenhørende Hele, idet de danne ligesom de højeste over Overfladen ragende Toppe af submarine Bjærgdrag, holde mod Nord Atlanterhavet Stangen og skabe derved et forholdsvis roligt Farvand mellem St. Thomas og St. Jan. Den indre Økjæde (med Thatch Cay, Grass Cay, Mingo Cay, Gr. Thatch island o. Andr.) tager sit Udgangspunkt omtrent fra Midten af St. Thomas Nordkyst og slutter sig mod Øst til den lange Halvø, der udskydes fra den sydlige Del af den engelske Ø Tortola, St. Jans Nabo mod Nordøst. Den anden, ydre, Ørække, hvis enkelte Bestanddele (Brass isl., Hans Lollok, Little Tobago, Jost van Dyke o. andr.) ligge mere spredte, kan forfølges med østnordøstlig Retning fra den vestlige Del af St. Thomas Nordkyst indtil den nordlige Del af Tortola. St. Jan selv synes en direkte Fortsættelse af den østlige Del af St. Thomas og fortsættes selv atter mod østnordøst i en Række af Smaaøer, der syd om Tortola strække sig over mod Virgin Gorda. Saaledes er den Lejring af disse talrige Smaaøer, som Kortet viser os. Hvilken *indre* Forbindelse der her forøvrigt er tilstede, hvilken Fortidstilstand, der kommer til Orde i denne Parallelisme og denne Lejring af Øerne, hvilke Katastrofer der her ere foregaaede, alle disse Spørgsmaal maa det være forbeholdt en fremtidig mere indgaaende, moderne geologisk Undersøgelse at kaste Lys over. Saa meget er sikkert, at St. Thomas og St. Jan engang vare forbundne, at Bevægelser i Jordskorpen have sprængt denne Forbindelse, og at Havets Angreb senere i Aartusindernes Løb har udmejslet Kystformen i det Enkelte og formindsket Øens Areal. Ligesom paa St. Thomas mærkes Jordskjælv ikke sjældent paa St. Jan. De gjøre dog sjældent Skade, men minde kun om, at de indre Bevægelser endnu ikke helt ere komne i Ro.

St. Jan har en Udstrækning fra Vest til Øst af henimod 2 Mil; Bredden er omtrent det Halve. Østsiden er kløftet af den dybe, rigt forgrenede Coral Bay. Øen er gennemskaaren af mindre Højdedrag, der stedvis stige til over 1000 Fod, adskilte ved dybe Dalstrøg. Fra Toppen af Bordeaux (omtr. 1200 Fod) i den centrale Del af Øen har man et aldeles henrivende Panorama især mod Øst over de utallige smaa og store, høje og lave „Jomfruøer“, der ligge spredte som Perler over det dyblaa, straalende Tropehav, og hen over St. Jans egen sonderrevne Østkyst, hvor selv de største Skibe kunne ankre tæt under Land. De fleste Steder falde Klipperne brat i Havet, paa andre Steder udvide Dalene, der gaa ned mod Kysten, sig og skabe en større, jævnere, frugtbar Dalbund, hvorfra man har Udsigt til Baggrundens grønne, maleriske Højder, medens man foran sig har det dejlige Hav, hvis dybe Blaa over Korallbankerne nær Kysten gaaer over i et blændende Grønt og antager en vidunderlig Gjennemsigthed. Den Forfriskning for Sjæl og Legeme, som Opholdet ved Kysten af et Hav skjænker, føles næppe nogetsteds dybere end i et Tropeland. Naar man fra den fugtighede, duftmættede, kvalme Dalluft, træder ud til Havet og ombølges af den friske Passat, føler man et uanet Velvære. Timevis kunde man dvæle paa den lyse Sandstrand mellem Ipomæa'ens Ranker, hensunken i lykkelige Drømme. Dette er en af de dybeste Naturnydelser, der kan skjænkes os Nordboere, der ere vænnede til en fattigere, enkelt Natur, langt mere tillokkende, langt mere hjærtvindende end selve Urskovens forvirrende Pragt.

I de indre Dele af St. Jan udvider Bjærgmassen sig paa flere Steder til jævnere, bølgeformede, smaa Højsletter, hvor Kulturen i tidligere Tid har haft Landet i Besiddelse. Landskabelig set er der saaledes ikke liden Afvexling, og en Tur omkring paa Øen byder en Række vekslede, smukke Naturbilleder, der faa forøget Tiltrækning ved den forholdsvis rige Vegetation, der nutildags klæder en stor Del af Overfladen. I mange Kløfter og Dalstrøg er der endog en tæt Højskov med Lianer og enkelte Epefyter (f. Ex. *Tillandsia recurvata*) og med en Underskov af lavstammede Viftepalmes og mægtige Araceer (*Dieffenbachia* o. *Andre*), en Skov, der vel har Tørhedspræg og kun faa gigantiske Former (f. Ex. *Eriodendron*), men som dog næppe staaer tilbage for den oprindelige uberørte Vegetation, ja, maaske endog repræsenterer de sidste Rester af St. Jans Fortidsskove; om Størsteparten gjælder dog, at det er en Nyvegetation, hvormed der her er Tale, men da Rydningen af Skoven paa St. Jan ligger

længere tilbage end paa St. Thomas, har den sekundære Opvæxt ogsaa kunnet naa en rigere Udvikling. Hertil har ogsaa bidraget Øens noget mere komplicerede Terrænforhold, de mange beskyttede Bjergskraaninger og Dalsænkninger og den sikkert noget større Regnmængde, der paa denne Ø staaer til Vegetationens Raadighed. Jeg har i en tidligere Afhandling i dette Tidsskrift gjort Regnforholdene paa St. Jan til Gjenstand for nærmere Omtale paa Grundlag af Observationer i Aarene fra 1871 til 1891 inkl.

Paa mange Steder er der her, ligesom paa St. Croix, Lejlighed til at iagttage den sekundære Vegetation i alle Stadier, fra de nylig forladte, med Ukrudt overgroede Sukkermarker, hvor de Riller, i hvilke Rørene plantes, endnu ere synlige, gjennem alle Stadier af Krat til virkelige Skove med høje, tynde Stammer, alle opadstræbende i Kamp om Plads og Lys. Dog, ligesom paa St. Thomas, hersker ogsaa her det sørgelige Kroton- og Acaciekrat over vide Strækninger. Den gulgraa Kroton (Maranen) med de slapt hængende Blade og den aromatiske Duft tillader dog endnu en Fremtrængen, om man end maa tjene Frugtspredningen og kommer ud behængt med Frø og Frugter af de forskjelligste Planter (Triumfetta, Spinifex, Petiveria o. a.); det tornede Acaciekrat derimod er en kraftig Hindring for al Samferdsel. Dette og Kaktuskraattet paa den østlige Del af St. Croix ere de uhyggeligste Vegetationsformer, vore Øer kunne opvise. Til Blomsterpragt saaes kun lidet paa disse Udflugter over St. Jan. Langs Veje og Stier, i Skov og Krat vrimlede det med forvildede Frugttræer, især med *Anona* (*A. muricata*, med stor, hovedformet Frugt, dannet ved Sammenvoxning af mange mindre) og *Mammea*. *Banan*-kulturen er derimod kun ringe, og det Samme gjælder Dyrkningen af Oranger. Ogsaa *Vinstokken* fandtes i Landfogdens Have med Frugt. Hist og her stod store *Tamarinder*, der sammen med de almindelige *Mango* Træer, som nu stod i Blomst, høre til Vestindiens bedste skyggegivende Former. *Tamarinderne* ere meget hyppige paa de danske Øer; paa St. Croix saa jeg senere ofte kolossale Exemplarer med en mægtig bred og tæt Krone. Frugten syltes hyppig, ligesom de gule, citronlignende Frugter af *Guavabusken*, der er almindelig dyrket og forvildet. Dens og visse *Passiflorers* Frugt (*Bellapple*) var noget af det, som mest tiltalte vor Smag.

Hvor man gik og stod, selv dybest inde i Skoven, mødte Øjet Ruiner: gamle, forladte Boliger, helt overvoxede med Græs og Buske, Rester af Mure fra forladte Sukkerværker. De store, aabne Jærngryder, i

hvilke Sukkersaften blev indkogt, saaes rustne og ødelagte halvs skjulte mellem Græsset. Alt vidnede om Forfaldet.

Til Dyreliv ses ikke meget. Ved Bredden af Laguner og Mangrovesumpe — enkelte saadanne findes — synes selv Jordoverfladen bevægelig under Krabbernes Myriader, og ved Ebbetid hører man den ejendommelige, knækkende Lyd fra de utallige Østers, der sidde fast paa Mangrovernes Støtterødder, og naar Vandet falder, pludselig med et Smæld lukke deres Skaller. Hvor man gaar og staaer, krydser man Myrernes flittige Skarer, sorte *Julus* ses sammenkrobnede om Trærnes Grene, og rundt omkring i Skoven ser man Termiternes ejendommelige Boliger; disse Dyr ere slemme Gjæster, som man kun vanskelig bliver kvit, naar de tage Bo i Husene selv, og det af Skovens Træer, som de have udset til Offer, er ofte dødsdømt. Fuglelivet er kun fattigt. Kun sjældent lyder en Sangfugls Stemme ud fra Løvet. Det Samme gjælder de andre danske Øer. Enkelte Kolibrier og Duearter findes, og paa sumpige Steder kan man træffe nogle Hejrer, Vandhøns og vilde Ænder, medens Pelikaner og Maager fiske langs Kysten. Pelikanernes Skind blev tidligere udført og anvendt til Buntmagerarbejde, hvortil det dog næppe paa Grund af sin ringere Styrke egner sig godt. Papegejer findes ikke her, saa lidt som paa de andre dansk-vestindiske Øer; en Drossel derimod paa St. Jan, Vagtler, som findes paa St. Croix, træffes ikke paa de andre Øer. Fraset Husdyrene, mangle større Pattedyrformer saa godt som ganske.

Skjønt nær St. Thomas ligger St. Jan i Virkeligheden nutildags meget ensomt, fjærnt fra Civilisationen. Man maa beklage de faa Danske, der er tvungne til at leve herovre og kun sjældent faa et Pust fra den store Verden. Med Bekvemmeligheder ser det kun smaat ud. Der fandtes f. Ex. ingen Læge paa Øen; kun 6 Gange om Aaret kom en Læge fra St. Thomas derover paa Besøg. Tidligere var der heller ingen Jordemoder, og en større Dødelighed blandt Barselkvinderne var Følgen. Som omtalt, er det kun ganske faa Sukkerplantager, der endnu ere i Drift; under vort Ophold var just Høsten begyndt paa en enkelt. De fleste smaa Negerfamilier, hvis Sprog, Creol, er en forunderlig Blanding, i hvilken Dansk, Engelsk, Hollandsk, Spansk og andre Sprog indgaa med større og mindre Bestanddele, have ved Siden af deres Husdyrhold smaa Haver med de almindeligste tropiske Frugter og Knoldplanter: Jams, søde Kartoffler, Ærter, Kassandra etc. etc. Disse Haver giver det daglige Brød, og

højere stræber man ikke. Man har forsøgt at indføre danske Kartoffler; kun det første Aar er Kulturen dog lykkedes; allerede det følgende Aar vare de usmægtige. Af Husdyr holdes paa de dansk-vestindiske Øer: Heste, Muldyr, Æsler, Køer, Faar, Geder og Svin. Muldyrene have adskillige Fortrin fremfor Hestene, ere langt mere udholdende, samtidig med at de lade sig nøje med en Kost, der ikke vilde være tilstrækkelig for en Hest. Paa St. Croix ere Studene en vigtig Bestanddel af Husdyrholdet; de benyttes dér paa Plantagerne ved Jordens Dyrkning, de pløje, 4 eller 6 forspænde, de dybe Furer, i hvilke man planter de unge Sukkerør; de kjøre de afskaarne Rør til Sukkerværkerne og bruges overhovedet til tungere Transporter. Desværre egner Negeren sig ikke til at omgaae Dyr; medlidenhedsløs som han er, ser man ham ofte behandle de stakkels Kreaturer med oprørende Brutalitet. Æsler ses hyppigt; mange smaa Negerfamilier have deres Æsel og Kærre, med hvilken Manden fortjener sin Del af Udkommet ved Kjørsel for Andre. Hestene bruges først og fremmest til Luxusbrug; især St. Croix' prægtige Veje, om hvilke der senere vil blive Tale, indbyde til Ture ud i Landet.

Af St. Jans 984 Indbyggere (1890) tilhøre de fleste (728) de mähriske Brøders Sekt. Dernæst komme med aftagende Antal Lutheranere, engelsk episkopale, Katoliker og Metodister. Der findes 2 Kirker, tilhørende de mähriske Brødre og 3 offentlige Skoler, som ogsaa forestaaes af de mähriske Brødre, men staa under Kontrol af en Kommission, hvis Formand er den lutherske Præst paa St. Thomas. De fleste Børn er uægte fødte. I 1890 var Fødslernes Antal 31, Dødsfaldenes 19, i 1891 vare de tilsvarende Tal 28 og 22. Blandt Dødsarsagerne er den hyppigste Feber, dernæst Dysenteri, Tæring, Alderdomssvækkelse, Kramper og Diarhoe. Som man ser, kræver Brystsygen ogsaa her sine Ofre. Som det fremgik af Protokollerne, var der fra St. Jan ikke optegnet et eneste Selvmord. Jeg har overhovedet ikke en eneste Gang hørt omtale Selvmord begaaet af de Indfødte herovre. Det er sikkert yderst sjældent, at Negrene tage sig selv af Dage. Ogsaa blandt de i Troperne bosatte Evropæere er Selvmord vist et sjældnere Fænomen end under vore Bredder. Forklaringen heraf, der vel bunder i Tropelivets og Tropeklimaets Ejendommelighed, maa overlades til andre at give. Paa den anden Side forekommer Sindssyge dog ikke sjældent. Under mit Ophold paa St. Croix besøgte jeg Sindssygeafdelingen paa det derværende Sygehus, og mange Celler vare da optagne af Patienter.

Sørgeligt er det at se, hvormeget Land der ligger ubenyttet hen paa St. Jan, ikke mindst fordi denne Ø synes at have ikke faa Muligheder for med Held at kunne oparbejdes, maaske endog forholdsvis hurtigt. Der er ingen Tvivl om, at Frugtkulturen i høj Grad kunde udvikles paa alle de dansk-vestindiske Øer, og at der netop for St. Jan paa dette Punkt staaer ikke ubetydelige Indtægtskilder aabne. Man kunde i denne Forbindelse ogsaa pege paa Dyrkningen af „Bay“-planten (en *Pimenta* Art), af hvis Blade der udvindes den bekjendte Olie, som blandet med Rum giver den saakaldte Bayrum, et især i Amerika overordentlig skattet Parfume- og Forfriskningsmiddel. Paa den Tid, vi opholdt os paa St. Jan, var der kun én Mand, som dyrkede Planten og uddrog Olien. Bladene udførtes til St. Thomas, hvor de videre Processer blev foretagne. Et fuldvoxent Træ sagdes at kunne give en Indtægt af 10 Dollars om Aaret. Der kunde maaske ligeledes gjøres Forsøg med Dyrkningen af „Roucou“ (*Bixa orellana*), hvis Frø udføres bl. a. til Brug i Smørfarvefabrikationen. Frugtexport kan for vore Øers Vedkommende vel aldrig komme til at spille nogen Hovedrolle, den er blot en af de mange Bække smaa, der skulde hjælpe med til at danne den store Aa. Hvilken Betydning forøvrigt Frugtexporten kan faa for en Tropekoloni, det lærer den engelske Ø Jamaica os i nyere Tid; efter lange Tidens Stagnation er der for den indtraadt en ny Æra, efter at Frugtexporten (især af Bananer) havde taget et uhyre Opsving. De danske Øer ville aldrig kunne blive et andet Jamaica, dertil ere de for smaa og deres Klima, særlig Regnforholdene, for ugunstige, men meget kan i hvert Tilfælde gjøres, og Exportforholdene kunne ikke tænkes bedre. Der er nem og hurtig Forbindelse med amerikanske Havne, og for Forbindelsen med Evropa ligge Øerne bekvemt.

St. Croix, den største, frugtbareste, bedst opdyrkede og tættest befolkede af de dansk-vestindiske Øer, har en noget isoleret Beliggenhed omtrent 10 Mil syd for St. Thomas, men noget østligere; den centrale Del af *St. Croix* ligger paa samme Meridian som Midten af *St. Jan*. Formen er som en langstrakt, ligebenet Trekant med Basis vendt imod Vest. Den største Længde fra Vest til Øst er henimod 5 Mil, den største Bredder omtrent $1\frac{1}{2}$. Arealet er $3\frac{1}{2}$ geogr. □ Mil (193 qkm.) altsaa betydeligt over Halvdelen af Øernes samlede Areal (5.62 g. □ Mil).

Hvad Beliggenheden angaaer, da har jeg tidligere omtalt de kolossale Dybder, der loddes mellem de to hinanden saa nære Øer *St. Thomas* og *St. Croix*. Sidstnævnte hæver sig i Virkeligheden temmelig brat

op af Havet paa alle Sider, hviler ikke paa en bredere undersøisk Rygning saaledes som de egentlige „Jomfruer.“ Dermed staaer ogsaa Fattigdommen paa mindre Kystøer i Forbindelse. Kun udfor den østlige Del af Nordkysten findes ganske enkelte Smaaøer, især *Buck Island* (ell. *Gedeoen*, omtrent 1 Mil Nordøst t. Ø. for Indløbet til Christianssteds Havn). Betragte vi imidlertid et Søkort over disse Farvande, ville vi se, at *Buck Island* og de andre Smaaøer ere beliggende paa en grundet, smal Banke, der med aftagende Bredde fortsætter *St. Croix* undersøisk i nordøstlig Retning paa en Strækning af noget over 2 d. Mil regnet fra Øens Østspids. Denne undersøiske Banke (*Lang-Bank*) har en Bredde af fra 3—5 Fjerdingsvej og hæver sig temmelig brat fra store Dybder; langs hele dens nordlige Rand kan der under stærke Storme staa en rasende Brænding, og noget lignende kan finde Sted selv i almindeligt Passatvejr, frembragt af den stærke nordlige Dønning, som lejlighedsvis indtræffer ved Vintertid. Endelig er Sydkysten af Øen omgærdet af et farligt Korallrev, som strækker sig fra Østenden indtil noget over 3 Fjerdingsvej sydvest for *St. Croix*' sydvestlige Odde, *Sandy Point*. Dette Rev ligger i sin østligste Del ganske nær til Landet, men fjærner sig senere noget længere fra Kysten. Det er en Korallbanke, og Koraldyrenes Virksomhed er ikke ophørt her. Paa Revets yderste Rand, hvor det styrter stejlt ned i det mørkeblaa Hav, og hvor Vandet bryder, leve og virke Koraldyrene indtil en Dybde af 20 Favne, der synes sat som den yderste Grænse for deres Virksomhed i Havet. Ved Lavvande kan man som Regel vandre fra Kysten ud paa Revets ældre, graalige, ujævne Kalkoverflade indtil Randen, og kun paa enkelte Steder er der dybere Render gennem Revet, hvilke kunne tillade mindre Fartøjer at komme Kysten nær. Passagen omkring *Sandy Points* langt udskydende Halvø kræver, især for Skibe, der ved Nattetid komme Øen nær uden i Forvejen at have haft god Landkjending, en ikke ringe Forsigtighed.¹⁾ Vestkysten af Øen omslutter en aaben, flad Bugt, i hvis Midte ligger Byen *Frederikssted*. Skibene finde her en taalelig god Anker-

¹⁾ Under et Ophold hernede paa denne flade, sandede Kyst fandt vi paa Stranden en Mængde sorte, beglignende Sten. Under andre Forhold vilde Forklaringen mulig have voldt os Vanskeligheder, men med Besøget paa *Trinidad* og dens berømte „*Pitch Lake*“ i frisk Minde, stod det os strax klart, at det her drejede sig om Dele af en Asfalt-Ladning, drevne i Land fra et strandet Skib, der paa sin Vej fra *Trinidad* nordover var faldet som Offer for denne ugjæstmilde Kyst.

plads, men Bugten, der ligger aldeles aaben for Vestenvindene, er derfor, især i Orkantiden, ikke sikker. Paa mange Steder er Bunden her et blændende hvidt Koralsand og Havet af en saa vidunderlig Gjennemsigthed, at Bundens Detailler kunne skjælnes, og Skibene selv søge sig den Ankergrund, der passer dem bedst. Brattest er Øens Fald mod Nord. Udfor Nordvestpynten *Hamms Bluff* træffes tæt under Land Dybder paa flere Hundrede Favne, og 5 Fjerdingsvej fra Kysten er Dybden sunken til 2400 Favne. Her er Koraldyrenes Virksomhed derfor meget begrænset; Rev i større Maalestok ledsage væsentlig kun den østlige lavere Del af Nordkysten. Saaledes ligger Øens Hovedstad, *Christianssted*, der har en frisk Beliggenhed omtrent midt paa Nordkysten, i det inderste af en flad Bugt, der mod Havet er beskyttet af et Rev, som ved begge Ender af Bugten slutter sig tæt til Kysten. Kun en smal Rende fører gennem Revet ind til det indre, rolige Farvand, Byens naturlige Havn, der dog kun kan optage mellemstore Fartøjer. Farvandet gennem Revet er saa smalt og uregelmæssigt, at Skibene her absolut have Lodsens Hjælp nødvendig. Udenfor Havnen er ingen Ankergrund, thi Revet styrter næsten stejlt i Dybet. Paa denne Korallbanke brydes Bølgenes Magt; der staaer til Tider en vældig Brænding, vidt hørilig, derude, og hvide Skummasser betegne næsten altid dens Plads.

I Terrænformer og indre Bygning viser *St. Croix* saavel Tilknytningspunkter til som store Forskjeligheder fra de andre danske Øer. En Række af Højder (*Blue Mountains*), en Bjærgkjæde kunde man kalde dem, om ikke den absolute Højde var saa ringe, strækker sig langs Nordkysten fra *Hamms Bluff* mod Øst, dog afbrudt i Egnen vestfor *Christianssted* og derved delt i et højere vestligt og et lavere østligt Bakkeland. Den kulminerende Højde er *Mount Eagle*, 1150 Fod. De Stenarter, hvoraf dette Højdedrag bestaaer, ere af lignende Beskaffenhed som *St. Thomas'* og *St. Jan's* og tilhøre aabnbart samme Periode; for denne Del af Øens Vedkommende har *St. Croix* aabnbart haft Udviklingshistorie fælles med de andre dansk-vestindiske Øer og „*Jomfruerne*“ overhovedet. Det gjælder imidlertid her, hvad der tidligere er sagt, at vore vestindiske Øers geologiske Udvikling endnu for en stor Del er hyllet i Mørke; der er her ovre Stof i Mængde baade til petrografiske og stratografiske Undersøgelser og Plads nok til nye Hypoteser; desværre er der for enkelte ældre sedimentære Bjærgarters Vedkommende en kjedelig Mangel paa Forsteninger, en Hindring for den rette Hønføren af disse Lag i den geologiske Formationsrække.

Der er jo næppe nogen Tvivl om, at Indsænkninger langs Brudlinjer bidrage til at isolere denne ældste, højeste Del af Øen, der er den Kjærne, hvorom de senere Lag ere lejrede. Denne Indsænkning naaede sin største Intensitet paa Nordsiden af Øen; dér falde Klipperne ofte stejlt i Havet, som tæt ved Land har oceaniske Dybder (se tidligere); mod Syd var Faldet jævner, og derved blev der givet Betingelser for, at Udviklingen af Øen kunde skride videre frem i det følgende Tidsrum. Koraldyrene tog fat; de byggede deres Rev langs Kysten; længere og længere skød de deres Boliger ud i Havet, medens de ældre Dele hærdes og sammenkittedes til fast Kalksten. Under senere Hævninger voxede Øen mere og mere, alt som bredere og bredere Koralkalkbanker blev blottede. Vi have sikkert her en lignende Udviklingsgang for os, som den, jeg tidligere har omtalt for Barbados' Vedkommende. Kalksten i forskjellige Varieteter danne Undergrunden for den større midterste og vestlige Del af St. Croix, naar undtages de ældre Bakkelandskaber mod Nord. Disse Kalklag, der fra Højlandets Fod skraane mod Havet i Syd, ere blevne Underlaget for den frugtbare Jordbund, der i Aartusindernes Løb er dannet ved Forvitringen af den faste Sten i Forbindelse med de fra Højderne nedskyllede løse Jordmasser og Bidrag fra Generationer af levende Væsener, Planter og Dyr. Saaledes altsaa, taget i de store Træk, er St. Croix blevet til. Størstedelen af Øens Overflade er derfor et temmelig lavt, bølgeformet Land uden særlig fremtrædende Naturskønheder, men med venlige, smilende Landskaber, med de bølgende Sukkermarkers straalende Grønne under den tropiske Sol.

Der er tidligere gjort nogle almindelige, ogsaa for St. Croix gjældende, Bemærkninger om Klimaet paa de dansk-vestindiske Øer. Her skal kun tilføjes enkelte Fakta samtidig med en Oversigt over de gennemsnitlige Temperatur- og Nedbørforhold, saaledes som disse fremgaa af Observationerne i Byen Christianssted paa St. Croix. Tallene ere velvilligt overlade af meteorologisk Institut.

Temperaturforholdene i Christianssted (St. Croix) 17° 44' 42" n. Br., 64° 41' 17" v. Lgd. (Gjennemsnit af 14—17 Aars Observationer). (Se Tabellen øverst paa næste Spalte).

Den koldeste Maaned er Februar, de varmeste August og September. Forskjellen mellem disse Maaneders Middelvarme er dog kun 3½°. Vi have her et ægte tropisk Øklimas Temperaturforhold. Den lige overfor liggende afrikanske Vestkyst, der bag sig har et mægtigt Kontinent, har selv under sydligere

	Middelvarme	Højeste og laveste Maanedsmiddel		Absolut højeste og laveste Varme	
Jan.	25.3	26.4	24.8	31.9	19.0
Febr.	25.2*	26.6	24.1	32.4	18.0
Marts	25.9	27.2	24.9	32.7	17.4
April	26.7	28.4	24.9	33.6	20.0
Maj	27.8	29.7	26.2	35.1	21.2
Juni	28.4	29.8	27.2	34.4	21.6
Juli	28.5	29.2	27.3	34.4	22.0
Aug.	28.7**	29.8	27.3	35.5	21.9
Septbr.	28.7**	29.5	27.5	34.4	22.0
Oktbr.	28.0	28.9	26.2	34.4	20.9
Novemb.	27.0	27.9	25.8	32.6	21.1
Decbr.	26.0	27.6	24.5	32.6	19.0
Aaret	27.1			35.5	17.4

Bredden en tilsvarende Forskel mellem Aarets koldeste og varmeste Maaned af henimod 10° (St. Louis f. Ex. under 16° n. Br. over 8° Differens; Gorée under 14° 40' n. Br. 9° Differens), og den aarlige Gjennemsnits-temperatur er her adskillige Grader lavere. Gaa vi ind i det Indre af det afrikanske Tropekontinent, træffe vi under St. Croix Bredden en Differens mellem Aarets koldeste og varmeste Maaned paa over 20°. Holde vi os til det vestindiske Omraade og vælg dér to Steder nord- og sydfør St. Croix, da ere de tilsvarende Differenser: for Trinidad kun 2°, for Habana henimod 6°. (Samnl. ogsaa Temperaturangivelserne for Barbados i anden Del af denne Afhandling). Den samme Maanedes Middeltemperatur er fra Aar til andet kun lidt variabel; ogsaa heri udtaler en af Tropeklimateas Ejendommeligheder sig. Differensen er, som ovenstaaende Tabel viser, kun lidt over 2°. Paa St. Croix er der et Spillerum for Decembers Middeltemperatur af ca. 3°, i Paris er den samme Differens 15.4°, i Kjøbenhavn omtrent 13°. Forskjellen mellem samme Maanedes absolut højeste og absolut laveste Temperatur kan stige til 15.3°; de i et Tidsrum af 14—15 Aar maalte absolutte højeste og laveste Temperaturer (35.5 og 17.4) vise en Dif. af kun 18.1. I Paris, der dog ikke ligger langt fra det tempererende Nordatlantehav, men dog langt nok til at uddanne visse excessive Karakterer, er den tilsvarende Differens (ganske vist efter en meget længere Observationsrække) 64°! idet Temperaturen dér kan svinge mellem ÷ 26° og + 38°. Kun i Maanederne December til Marts har man paa St. Croix iagttaget Temperaturer under 20°. De absolut højeste Temperaturer ligge for alle Maaneders Vedkommende over 31°. Det er omtalt, at „Følelsen af Varme“ ikke staaer i direkte Forhold til Skyggetemperaturen; andre Forhold spille ind. Kun en ringe Nedgang i Temperaturen behøves for at vække Fornemmelse af Kulde. De daglige Svingninger ere vel ikke betydelige, men dog store nok til at man (især

den ikke Akklimatiserede) maa iagttage en vis Forsigtighed og ikke bevæge sig for meget i Aftenluften efter Solens Nedgang. I Tørtiden især ere Nætterne ofte saa kølige eller rettere føles saa kølige, at man med Velbehag svøber sig ind i sine Uldtæpper. Ogsaa i de extreme Temperaturer afspejler Tropeklimaets Ensartethed sig. Under tilsvarende Bredder i det indre Nordafrika stiger Maximumtemperaturen til henimod 50°, men til Gjengjæld kan Temperaturen da ogsaa lejlighedsvis synke til under 5°. Det maa forøvrigt erindres, at de her anførte Temperaturer kun gjælde for Christianssted, der ligger ved Kysten; i Øens Indre og i de højere Egne mod Nordvest vil Temperaturen selvfølgelig lejlighedsvis kunne synke noget dybere, selv om det ikke er mange Grader. Hvad Nedbørforholdene angaaer, da ses de vigtigste Enkelt-heder af følgende Tabel.

De enkelte Maaneders gennemsnitlige Nedbørmængde (I) samt den største (II) og mindste (III) Maanedssum (beregnet for et Tidsrum af 13—15 Aar, indtil 1892 incl.); Regnmængden i mm.

	I	II	III
Jan.	71.9	131.8	40.1
Febr.	60.7	153.6	21.9
Marts	23.8*	58.4	3.5
April	77.1	196.1	3.2
Maj	79.0	203.3	13.5
Juni	125.6**	347.9	11.5
Juli	91.0*	219.5	39.7
Aug.	111.5	198.2	34.2
Septbr.	123.2	205.8	32.2
Oktbr.	156.5	447.7	58.8
Novembr.	180.9**	456.7	58.4
Decbr.	81.8	185.8	42.9
Aaret	1183.0		

Regnkurven slutter sig nær til St. Jans (se første Del af Afh.). November er den regnrigeste, med 7—8 Gange saa stor en Nedbør som Marts, den regnfattigste Maaned. Ogsaa her fremtræder tydeligt nok det sekundære Regnminimum i Juli, i Forbindelse med det underordnede Regnmaximum i Juni. Oktober og November ere de egentlige Regntidsmaaneder. Der er et temmelig brat Fald i Regnkurven fra November til December. Efteraaret har 460.6 mm., Vinteren 214.4, Foraaret 179.9, Sommeren 328.1 mm. Under tilsvarende Bredder i de tropiske Kontinenter finde vi den typiske Sommerregn med Maximum ved Solens højeste Stand eller kort Tid derefter. Skjønt man *a priori* skulde vente noget lignende her, er Forholdet dog et andet; paa St. Croix tilhører den største Regnsum en Maaned, i hvilken Solen staaer over den

sydlige Halvkugle. En stor Del af det vestindiske Omraade har i sine Regnforhold visse Ejendommeligheder, der for en Del endnu ikke ere videnskabelig begrundede.

Den gennemsnitlige aarlige Regnsum, noget mindre end paa St. Jan (se tidl.), er omtrent dobbelt saa stor som i Danmark; vi maa imidlertid erindre, at Vegetationen i et Tropeland behøver relativt større Regnmængder end i et tempereret Klima, fordi Fordampningen er saa meget desto stærkere, hvorved en større Procentmængde af den faldne Regnmængde gaar tabt for Jordbunden og Plantevæxten. Christianssted giver temmelig sikkert, som man efter Byens Beliggenhed tør vente, et Billede af hele Øens gennemsnitlige Regnmængde; thi, hvis enkelte højere Egne mod Vest faa større Mængder, falder der temmelig sikkert mindre over det flade, aabne, kratbevøxede Land imod Øst. I det Tidsrum, fra hvilket ovenstaaende Observationer skrive sig, har ingen Maaned været aldeles regnløs. I April 1884 faldt der i det Hele kun 3.2 mm. Regn, deraf 2.8 mm. i 24 Timer, og Maaneden havde kun 2 Dage med Regn. At saadanne minimale Regnmængder, praktisk set, ere uden Betydning for Landet, er givet. De kunne akkurat naa at væde Sukkerrørens Blade; Rødderne komme de ikke tilgode. En egentlig Tørtid i skarpeste Forstand eksisterer dog ikke; lejlighedsvis optræde Byger selv i de tørreste Maaneder. Saaledes finder jeg i min Dagbog under 26de Februar (1891): „Fra Morgenstunden er det et blæsende, raakoldt Vejr med overtrukken Himmel. Stærke Byger komme dragende fra Sydvest, snart falder Regnen i Strømme, medens orkanagtige Vindstød ryste Luften og fare hylende gennem Huset; de tynde Palmestammer bøjes, deres stive Blade rasle med uhyggelig Lyd mod hverandre, og i Tusindvis hvirvle løsrevne Blade og Kviste gennem Luften; alt er uigjennemsigtigt, Graat i Graat. Der er noget uhyggeligt over dette Vejr; det er, som blev man pludselig forsæt til fjærne Egne under en nordisk Himmel.“ Hele det lavere Skytræk gik fra Sydvest, men langsommere end det sædvanlige Passattræk fra Øst. Vinden blæste stødvis, afbrudt af Stille; allerede Kl. 10 klarede det op, og Solen brød igjennem, men senere paa Dagen faldt nye Byger, medens Vinden om Eftermiddagen blæste frisk af Vestnordvest. Foruden de Byger, der lejlighedsvis forfriske Vegetationen i „Tørtiden“, maa der ogsaa regnes med Nedbør i en anden Form, nemlig som Dug. Der er i „Tørtiden“ et stærkt Dugfald paa St. Croix, og denne Dug bidrager maaske i højere Grad, end man skulde tro, til

at holde Vegetationen nogenlunde frisk selv i lange Tørkeperioder; ogsaa fra andre Tropeegne er denne Duggens Virkning jo anerkjendt. Der er Steder, hvor Duggen erstatter en mild Regn, og da denne Nedbør hører Natten til, veed man, at den saa godt som helt kommer Vegetationen tilgode. Regnen falder under Form af stærke Byger. En enkelt Byge kan til Tider give mere Regn end hele vedkommende Maanedes normale Regnsum. I November 1888 faldt saaledes i Løbet af 24 Timer 274 mm., o: henimod $\frac{1}{4}$ af den gennemsnitlige aarlige Regnsum. I 3 Timer faldt der ikke mindre end 208 mm., i $1\frac{1}{2}$ Time 66 mm. Naar vi hertil føje, at Regndagenes Antal (se nedenfor) er meget forskjelligt for samme Maaned i de forskjellige Aar, faa vi et Billede af hele den uregelmæssige, lunefulde Maade, hvorpaa Naturen uddeler sine Gaver paa St. Croix, og da Sukkerhøstens Udbytte staaer i nøje Forhold til den faldne Nedbør, vil man tilfulde forstaa, at det at dyrke Sukkerrør paa St. Croix i Virkeligheden ofte saa temmelig er et Lotterispil, — et Aar en stor Gevinst, et andet Aar en Nitte.

Vi give her tilsidst Tabel III.

	Regnmaximum i 24 Timer (i mm.)	Største og mindste Antal Dage med Nedbør i samme Maaned i forskjellige Aar.
Januar	46.8	{ 20 9
Februar	88.4	{ 23 3
Marts	23.0	{ 17 2
April	92.0	{ 13 2
Maj	66.7	{ 22 5
Juni	95.1	{ 20 5
Juli	66.7	{ 21 7
August	65.9	{ 18 9
Septbr.	81.0	{ 21 9
Oktober	125.0	{ 20 10
Novbr.	274.0	{ 25 11
Decbr.	64.3	{ 22 7

Torden forekommer sjældent i Marts; i Maanederne fra August til Oktober kan der forekomme 5—6 Dage med Torden. St. Croix ligger, mærkelig nok, ligesom noget udenfor Orkanernes sædvanlige Bane, har som oftest kun „Halen“ af Orkanerne. Men flere Gange har der dog ogsaa fra Fortet i Christianssted lydt de uheldssvangre Kanonskud, som bebude den sig nærmende Fare; Beboerne have stænget Vinduer og Døre,

og Stormen har raset med betydelig Styrke, men den frygtede, centrale Del af Hvirvlen har dog ikke berørt Øen.

Kun faa *Vandløb* findes paa St. Croix, og de færreste føre til Stadighed Vand; men det samme Bækkeleje, der i den tørre Tid kun viser sin stenede Bund med spredte Vandpytter hist og her, fyldes efter pludselige, stærke Regnskyl med kolossale Vandmasser. I mange Kløfter og Dalstrøg, især i det nordvestlige Højland, vidne de løse, rullede Stenmasser, de omstyrtede Træer, de dybt indskaarne Furer og store Jordskred om den uimodstaaelige Magt, med hvilken Vandmasserne efter stærke Regnfald bane sig Vej ned mod det frugtbare Lavland.

Drikkevand forskaffer man sig væsentligst ved Opsamling af Regnvand, der gennem Rønder og Kanaler ledes til store, murede Cisterner. Dette Cisternevand er som Regel fortræffeligt, af stor Renhed og Klarhed. Paa adskillige Steder er der tillige foretaget dybe Brøndboringer.

Næsten intet af Øens oprindelige Vegetation er tilbage. Skovene ere faldne for Øxen og Ilden. Øen er, ligesom Barbados, en Type paa et gammelt Kulturland, hvor Menneskets Indgriben i høj Grad har forandret, men langt fra altid forskjønnet Naturens Fysiognomi. St. Croix har jo i denne Henseende delt Skjæbne med mange af de andre smaa Antiller. Paa Martinique og Guadeloupe f. Ex. ere kun ringe Skovarealer tilbage, væsentlig omkring de højeste Vulkankegler, og Barbados er, som si have set, saa godt som ganske en raseret Kulturø med ensidig Sukkerdyrkning. Dominica er en Undtagelse.

Hvad Arealets Benyttelse paa St. Croix angaaer, da kan man regne, at omtrent en Tredjedel er inddraget til Dyrkning af Sukkerrøret, en Sjettedel henligger til Græsning, og Resten, altsaa omtrent Halvdelen af Øens Areal, er uopdyrket, for Øjeblikket næsten værdiløst Land, hvor Ruin paa Ruin minder om bedre Dage. Man regner næppe meget fejl ved at anslaa det ubenyttede, i Øjeblikket saa temmelig værdiløse Land paa de dansk-vestindiske Øer til mellem 6 og 7 Tiendedele af disses samlede Areal.

St. Croix har for Øjeblikket væsentlig tre *Landskabstyper*. Det gulgrønne „Krotonkrat“, der dækker Øens bakkede, østlige Tredjedel, bestemmer den første. Brede Veje, Veje, der i ældre Tider forbandt Menneskeboliger, driftige Plantager, sno sig nu mennesketomme, ukrudtbevoxede gennem den solhede, fattige Egn, mellem tornet, unyttigt Krat. Bestandig, Bakke op, Bakke ned, det samme Billede, den samme trættende Ensformighed, den samme Menneskeforladthed. Uhin-

dret stryger Passaten ind over disse Landskaber, de tørreste paa hele Øen. Kun Havet i Baggrunden, en enkelt Kokoslund ved Stranden giver Billedet Relief. De aromatiske Krotonbuske (af Vortemælksfamilien) med de graagule, filtede Blade og uanselige, grøngule Blomster ere ikke den eneste Plante i dette, i Gjennemsnit mands høje Krat, men give det dets Karakter og derfor med Rette ogsaa Navn. Imellem dem staaer især lave *Cordia*-Arter og et Myr af tornede Buske, *Acacier* og andre, der tabe deres Blade i Tørtiden, og hvis nøgne, sortegraa Grene med de uhyggelig lange Torne da bidrage til at holde Mennesket borte. Blaa-grønne, forgrenede *Søjlekaktus*, Solhedens Symbol, af Højder paa indtil 20 Fod rage som vældige Armstager overalt ivejret, og lave, kuglerunde *Melocactus*, krybende *Opuntier* (af denne Slægt findes ikke faa Arter paa Øen) og stivbladede, stikkende *Bromelia*'er gjøre det næsten umuligt at bane sig Vej. Er man engang kommen derind, er det i Sandhed vanskeligt at „rive sig løs,“ og man trænger overhovedet kun frem med Kniv i Haand og Huggen løs til Højre og Venstre. Jeg mindes endnu tydelig en Ekspedition til Østenden af St. Croix for at samle Kaktusexemplarer, de Kampe, jeg maatte bestaa, den Følelse næsten af Modbydelighed, hvormed jeg gav mig i Kast med denne frastødende Vegetation, der struttede af Torne. Jordbunden har ingen Muld, ingen friske, grønne Urter, intet frodigt Græstæppe; krybende Kaktus lægge Snarer for ens Fod. Krotonbuskene til alle Sider se saa tørre og visne ud med slapt nedhængende Blade, som om de ikke i Maaneder havde faaet Regn. Ingen Skygge for den glødende Sol, intet Vand, intet uden det sørgeligste Øde; ingen Fuglestemmer, næsten intet Dyreliv. Kun Firbenene synes at føle sig hjemme paa den af Solen gjennembagte Jord. Denne Formation er typisk paa forladt Kulturland eller skovryddet Jord, men er normalt forøvrigt kun en Overgangsformation, der, om Udviklingen gaaer sin naturlige Gang, lidt efter lidt gaaer over i en aaben, tør *Kratskov*, hvor især *Acacierne* dominere. Krotonkrattet gjenfindes med samme Ydre ogsaa mange andre Steder paa Øen, men i mindre, isolerede Partier; et enkelt Sted, ved Plantagen Judiths Fancy, var der to Etager af Krotonkrat; den lavere Art var hel brunrød i Tønen, den højere gul eller gulgraa; i større sammenhængende Bevoxninger forekommer denne Vegetationsformation ogsaa paa det forladte Kulturland langs Nordkysten ved Foden og paa de lavere Skraaninger af Mount Eagle Højderne eller Blue Mountain, som man under ét ogsaa kalder dem. Forøvrigt var her paa Nordlandet et klassisk Sted for

Studiet af den sekundære Opvæxt i alle dens Nuancer og paa hinanden følgende Udviklingstrin. Kun i de højere Egne og i de fugtigere Kløfter fandtes en mere tiltalende, stedvis endog frisk, grøn Skov. Ved selve Øens Nordvestpynt, i Egnen om Hamms Bluff, saa jeg, hvad der forøvrigt ikke var almindeligt, store Renbevoxninger af Kroton, hvorved Landskabet fik en ejendommelig, ensartet gulgraa Tone. Ogsaa paa Sandy Point Halvøen mod Sydvest og paa store Arealer, især langs den vestlige Del af Sydvestkysten, brede Kroton- og *Lantana*-Krattet sig over vide Strækninger, isprængt med Kaktus, *Acacier*, *Bromelia Pinguin* og hele det øvrige, karakteristiske, men ikke just udsøgte Selskab. Dette er de tre Centrere for Krotonkrattets Udbredelse. De iblandede Kaktus, især *Cereus*-Formerne, kunde ofte naa mægtige Størrelser, men heller ikke visse *Opuntier* stod tilbage; i Krattet i Egnen om Plantagen Hanna's Rest nær Sydvestkysten stod 12—15 Fod høje *Opuntier*, ja, umiddelbart ved Plantagen selv er et mægtigt ca. 20 Fod højt, gulblomstrende Exemplar, den største og „løvrigeste“ jeg har set paa Øen, med en tyk Stamme og en mægtig, vidt udbredt, smukt afrundet „Krone“, ganske med et almindeligt Løvtræs Omrids.

Indenfor Kysten, hvor Landet er lavt, strække sig hist og her store, nøgne Lersletter, hvis Overflade er hvidlig af udkrystalliserede Saltpartikler (Saltpander, „Saltponds“). Enkelte af disse vare tidligere, f. Ex. paa Østenden af Øen, Gjenstand for Indvinding. Ved usædvanligt Højvande ere de oversømmede fra Havet. Disse „Saltponds“ danne en Overgang til de egentlige *Laguner*, Brakvandssumpe langs lave Kyster især ved Flodmundinger. De modtage Ferskvandstilløb samtidig med, at de kun delvis ere afspærrede fra Havet. Den største Lagune paa St. Croix er Krauses Lagune omtrent midt paa Sydvestkysten; større Landvinding har her fundet Sted i senere Tider. Fra det omgivende, højreliggende Kulturland er der en gradvis Overgang gennem en bestandig fugtigere Bund til Lagunen selv. Mod Øst var den indfattet af store, saltholdige Lersletter, snart blottede for ethvert Spor af Vegetation, snart med spredte Bevoxninger af Laguntræer, der ogsaa voxte paa tørrere Bund, saasom *Laguncularia*, *Avicennia*, *Conocarpus* o. a., med et Bundtæppe af *Batis* og *Sesuvium*. Endnu kan Hest og Vogn med Lethed gaa hen over den aldeles jævne Flade, der var som et Stuegulv at kjøre paa; men lidt efter lidt blev Jordbunden blødere, mere vigende, Hesten begyndte at synke i den mudrede Bund, af hvilken Vandet piblede frem. For os laa Lagunen selv med *Mangrovens* øjen

dommelige Skikkelse. *Rizophora Mangle*, Mangletræet, er den typiske Repræsentant for Mangrovens ægte tropiske Vegetationsformation. Paa Afstand ser man en tæt, lav, frisk grøn Skov, rodfæstet i Lagunens stinkende Dynd, men Træets ejendommelige, saa ofte beskrevne Ydre bliver først synligt paa nærmere Hold. Et Væv af forgrenede Lufttrødder udgaa fra Stamme og Grene, ja, ofte oppe fra Kronen, og stræber buformigt ned i Vandet og Muddret omkring Træet, der derved fæstnes som ved Hundreder af Ankere i den usikre Bund. Naar ved Ebbetid samtidig store Dele af dette buformigt vidt forgrenede, udspærrede Støtterodsystem lægges blot, giver denne originale Underbygning, der som et beskyttende Gitterværk næsten forhindrer enhver Indtrængen til selve Hovedstammen, Træet et fra almindelige Planterformer meget afvigende Ydre. Røde og grønne Alger i tætte Duske, Svampe, Bryozoaer o. s. v. dække det nederste af Lufttrøddere i tætte Masser — Algologer og Zoologer kunne her gøre en rig Fangst — medens andre ere som pansrede med forskellige Østersformer, der ved Ebbetid ofte Timer itræk kunne siges at „voxe paa Træer“. Alle Stoffer, der fra Land føres ud i Lagunen, fastholdes mellem Mangrovernes Rødder, Bunden hæves langsomt, udtørres efterhaanden mere og mere — en stadig Landvinding kan blive Resultatet. Mangroveskoven voxer fremad i det grunde Hav, medens den bagtil døer bort efter at have banet Vejen for andre, mere almindeligt udstyrede, til tørrere Bund afpassede Planterformer. Over Lagunernes stille Vandspejl hviler en febertung Luft; det gjærer i Bunden, og fra Tid til anden mærkes en gennemtrængende Forraadnelssstank. Som Regel er det derfor sundhedsfarligt at færdes længe i Lagunerne, ja, selv et kort Ophold i Nærheden af deres stinkende Muddermasser kan skaffe lettere Feberanfald og Følelse af Utilpashed. Ogsaa tæt nordøst for Christianssted findes en Lagune, der gennem et smalt og grundet Løb staaer i Forbindelse med Havnen. Under den sidste Del af mit Ophold paa St. Croix roede jeg næsten daglig derud. Bundarten var forskjellig og ikke overalt det egentlige sorte, stinkende Lagunemudder. Ved Skrabning paa de dybeste Steder fik jeg ofte op en Rigdom af prægtige Alger, især store *Caulerpa*-Former, som krøb vidt og bredt hen over Bunden, fæstede ved talrige „Rødder“ i den sandede Grund; lagde jeg Baaden ind til Bredden under Mangrovernes Skygge, da kunde man samle de skønneste Algeduske paa Lufttrøddernes udviklede Bygning. Mangrovevegetationen dannede dog her, omkring Christianssteds Lagune, kun et faa Alen

bredt Bælte; thi umiddelbart bag dette hævede Terrænet sig med tørre Bakker bevoxede med Krotonkrat og Kaktus. Her var altsaa en usædvanlig brat Overgang mellem extreme Vegetationsformationer. For Fuldstændigheds Skyld skal endelig nævnes, at Mangroveformationer ogsaa træffes i større Udstrækning omkring den indre Lagune paa den sydvestlige Sandy Point Halvø og paa Nordkysten ved Salt Riverbugten.

I Egnen omkring Christianssted forsvinder Krotonkrattet gradvis, idet det giver Plads for *Sukker-* eller *Kulturlandet*, der over Øens Midte strækker sig mellem Havet i Nord og Syd og over den brede, vestlige Del indtil Foden af Nordkystens Højder. Der er en anden Stemning over denne Natur, hvor Mennesket endnu har Magten. En smilende Ensformighed, et lysegrønt Land og virksomt Liv overalt. Som en stor Villaby ligger Øens Hovedstad *Christianssted* („Bassinets“) i en frodig Lavning paa det ældre Land ved Nordkysten, støttende sig til krat- eller skovbevoxede Højder, der, sete fra Søen, danne en malerisk Ramme. Negerkvarterets Træhytter ligge omgivne af Haver, halvt skjulte i Kokos- og Bananlunde, i Læ af Mango og Tamarinder; de tage sig unægtelig bedst ud paa Afstand; mange ere i en ynkelig Forfatning, men vindskjæve, hullede og lappede, som de ere, overgaa de dog langt, hvad man i denne Retning kan se andre Steder i Vestindien, f. Ex. i Bridgetown paa Barbados. Med Renlighed og Orden synes det i det Hele taget at staa forholdsvis godt til paa vore dansk-vestindiske Øer; at dette er dobbelt vigtigt og derfor dobbelt paaskjønnesværdigt at træffe i et Tropoland, har jeg tidligere berørt. Over Byens centrale, „hvide“ Del med de store, snart massivt, snart luftigt og let byggede lyse Sten- og Træbygninger rage de to Kirker op, den mere uanselige danske og den engelske med sit gule, firkantede Taarn, flankeret af fire lave Spir. Bygningerne ere som Regel lave, sjældent mere end to Etager høje, selvfølgelig af Frygt for Jordskjælv og Orkaner, disse to Plager, paa hvis Besøg man altid maa være beredt. Ved Husenes Indretning er det ledende Princip først og fremmest at skaffe en saa fortrinlig Ventilation som muligt; frisk Luft og stadig Luftfornyelse er en nødvendig Betingelse for Velvære i Troperne. Andre Hensyn maa træde tilbage for disse praktiske Krav. Ofte er den nederste Del af Bygningen af Sten, den øverste Etage af Træ; man ødsler med Vinduer og Døre, med Altaner og Balkoner. Vinduesruder kjender man som Regel ikke. I Stedet derfor tjene hyppigt grønmaalede Træjalousier, men under almindelige Forhold giver man Luften fri Adgang

overalt. I daarligt Vejr barrikaderer man Vinduesaabningerne med Skodder, og af Hensyn til den mulige Orkanfare har man stærke Tværstænger i Beredskab, med hvilke de yderligere kunne stænges. I Værelsernes Indre ser man stadig de samme Hensyn gjøre sig gjældende. Møblementet er ofte vidt forskjelligt fra, hvad vi ere vante til at se under vore Klimater. Tæpper paa Gulvene ere sjældne; Overfyldning med bløde, polstrede Møbler kjendes ikke. Derimod spille lette Træstole med flettede Sæder og især Gyngestole en fremtrædende Rolle; heller ikke kjender man denne Overlæsning af Væggene med Malerier eller Fotografier. Blandt Christianssteds andre, mere fremragende Bygningværker kan endvidere nævnes den store, gule to-Etagers Guvernementsbygning, en af Vestindiens største Bygninger, Kasernen og det gamle Fort paa en lille Fællede nede ved Havnen. Guvernøren, der i „Vintertiden“ er paa St. Thomas, opholder sig om Sommeren paa det friskere St. Croix. Fra Havnen, der omgrænses af Korallrevets Bue og omslutter den maleriske, lille Lodso (*Protestant Cay*), strække de to Hovedgader sig vinkelret paa Kysten. Her finde vi de største Forretninger, hvoraf mange dog kun ere Filialer fra St. Thomas; Klubben, hvor Byens Borgere og Landets Plantere ved Billardet og den uundgaelige „Cocktail“ (Vestindiens Nationaldrik) spørge Nyt og drøfte Dagens brændende Spørgsmaal, Byens Hotel, den store Neger-skole og de to Kirker; her er det livligste Røre, om end ikke livlig Handel, thi St. Thomas er og bliver det naturlige Centrum, der til en vis Grad knytter Øerne sammen i en Enhed; fra St. Thomas udstraale, og dér samles atter alle de Traade, der forbinde vore Øer. To Gange om Ugen gik der en Sejlskonnert frem og tilbage mellem de to Byer. Med gunstig Vind kun en 6—7 Timers Sejlads, kan Overfarten under særlig ugunstige Forhold (Vindstille om Sommeren) medtage indtil 8 Dage! Under saadanne Forhold bliver en Dampskibsforbindelse mellem de to Øer dobbelt ønskelig.

Ved at følge Hovedgaden ere vi snart ude i Negerkvarteret med gradvis Overgang til det aabne Kulturland, gennemkrydset af brede, regelmæssige Veje. Midt gennem Øen forbinder den saakaldte „Centerlinje“ som en Hovedlandevej Øens to Kjøbsteder, Christianssted og Frederikssted paa Vestkysten. En ganske fortrinlig Vej er det, med Rette Øens Stolthed. Kalkflader danne næsten overalt Underlaget, der er fast og jævnt som et Gulv, nemt at vedligeholde. Langs Siderne staa Palmer og gamle Thibet-Trær, de sidste i Tørtiden bladløse med Tusinder af brede, straa-

gule, raslende Bælge. Hvor æstetisk skønne Palmerne end ere, hvor smukt de bryde Landskabets Monotoni, praktisk set, som Skyggetrær staa de langt tilbage. Snart er det Kokos-, snart Kongepalmer, der ledsage Vejen i tætte Rader, og da Turen ikke byder paa anden Afvexling end Sukkermarker i alle Alderstrin, hist og her et lille Vandløb, halvt udtørret, overskygget af Manchiniller eller sjældnere en lille Ferskvands-samling med hvide Aakander og fra Tid til anden en Plantagebygning med dens Negerkoloni, ledes vi uvilkaarlig mere til at betragte Enkeltheder, og vi fæste vor Opmærksomhed paa den iøjnefaldende Forskel i Fysiognomi, der bestaaer mellem de to Palmer. Det fælles Palmeydre fremtræder hos begge i den høje, bladløse Stamme; begge have en gratios Fjerkrone foroven og Formoverensstemmelse i Bladenes væsentligste Træk. Kokospalmen er den haardforeste af de to; dens Stamme er tynd, bøjet og buget, især hvor den er udsat for stærk Vind; forneden har Stammen ofte en pludselig Opsvulmning, der omgives af en tæt Underbygning af Rodsystemets øverste Del. De kolossale Fjerbladens enkelte Afsnit ere ordnede i et Plan, og hele Bladet glinser og glitrer usædvanligt stærkt. Kronens Omrids er smukt elliptisk eller ovalt, thi Bladene danne alle mulige Vinkler med Stammen; de øverste lægge sig under smaa Vinkler næsten i Forlængelsen af denne, de ældre, nedre, gulligrønne bøjes nedad. Blomsterstandene ere tildels skjulte i Kronen, og først naar Frugterne voxe til, blive de iøjnefaldende mellem Bladene. Kongepalmen har et helt andet Ydre, en majestætisk, rank, ringet, lysegraa Stamme, tykkere end Kokospalmens, men ofte med vexlende Tykkelse i forskjellig Højde. Alle Bladene ere rettede mere horisontalt ud fra Stammen, og Smaa-bladene synes slappere, mere gratiøst nedhængende; Kronen er mindre, men tættere og friskere grøn. Skarpt afsat fra den nedre musegraa Del har Stammen et øvre, friskgrønt Parti, og fra dette udgaaer tæt under den egentlige Krone de tykke Blomsterkolber vandret eller noget opadrettede. Den Fremmede, der kommer fra de nordiske Lande, kan ikke blive træt af at betragte disse ægte Repræsentanter for Tropernes Natur. Ingensinde mindes jeg dog at have set Palmernes herlige Skikkelser i skønnere Lys end i den stemningsrige, tropiske Fuldmaanenat; naar man i saadanne milde Nætter, hvor al Naturen er som forsolvet, rider hen mellem Palmestammernes Sejlerader, hører Passatens sagte Susen gennem det skjælvende Løv og i det Fjærne Brændingens dæmpede Musik — da føler man sig Virkeligheden fjærn, fortryllet af

disse Tropenætters vidunderlige Poesi. Thibet-Træets Ved skal efter Sigende være ganske usædvanligt smukt og godt egnet til finere Arbejder. Tidligere have vore Øer i det Hele været rigere paa teknisk-nyttige Træsarter end nu. Adskillige Steder ses Nyplantninger, f. Ex. af Mahognitræer, og andre nyttige Former; en saadan Nyplantning burde sikkert finde Sted i langt større Omfang end nu, især langs alle Veje og Skjel. Langs Kysterne vilde der paa mange Steder være rig Plads for store Bevoxninger af Kokospalmer. Adskillige Plantere have allerede store Kokoslunde i den sandede Strandkant, og Ejerne kunne sikkert derudaf have en Biindtægt, som ikke bør forsmaaes, og som er saa meget desmere værdifuld, som denne Palme formaar at trives paa en Bund, der ikke er i Stand til at nære andre, vigtige Kulturplanter. Der er næppe Tvivl om, at der kunde udpeges store — nu tildels ubenyttede — Arealer, især paa St. Croix, hvor det kunde lønne sig at indføre eller rettere gjenindføre Tobaksdyrkning. Tidligere har denne Erhvervsgren været drevet i større Maalestok; for det nærliggende Puertorico er Tobaksavlens jo i vore Dage en ikke uvigtig Indtægtskilde; Puerto-rico-Cigarer ere søgte over hele Vestindien. I Henseende til de naturlige Betingelser er der næppe saa store Forskjelligheder mellem de to Øer, at der ikke paa mange Steder af St. Croix, hvor Forsøget under kyndig Vejledning og Assistance maatte blive gjort, vilde kunne opnaaes et Produkt af en saadan Godhed, at der hurtig vilde aabne sig et Marked derfor.

Under en Kjørsel paa „Centerlinjen“ har Landskabet ikke skiftet Fysiognomi: Sukkermarkernes grønne Felter bestemme dets Præg; langsomt sænker Landet sig mod Havet i Syd, mod Nord indfattet af høje, tildels skovklædte Bakkedrag. Snart nærme vi os den lave, midterste Del af Vestkysten og kjøre ind i Øens næststørste Kjøbstad, *Frederikssted*, der ikke i malerisk Beliggenhed eller i Henseende til klimatisk Friskhed kan maale sig med det passatomsuste Christianssted. Byen er for en Del bygget paa fladere Terræn langs den sandede, lave Strand paa et Underlag af miocen Kalksten. Den gamle, hævede Koralkalk kommer for Dagen paa adskillige Steder i selve Byen. Alle Gaderne — ubrolagte — ere mere eller mindre dækkede af et hvidt Kalkstøv, der ikke blot, naar det hvirvles tilvejs, er højst generende, men bliver det dobbelt paa Grund af det stærke Reflexlys. Kalkstenen, som brydes i et stort Stenbrud umiddelbart bag Byen, er anvendt som Bygningsmateriale i stor Udstrækning og egner sig tildels fortræffeligt dertil. Den minder

meget om en Kalksten, som anvendes i stor Udstrækning paa Barbados. Bruddets Vægge vare 15—20 Alen høje; øverst et tyndt, sortebrunt, muldrigt Jordlag, derunder et 3—5 Alen tykt Parti af løse, hvidgult Kalksand eller Kalkgrus, medens de dybere Dele vare faste Bænke af gullighvid Koralkalk med talrige Forsteninger og isprængte større og mindre Rullesten, de fleste kun ca. 1 Tomme i Diameter, men mange meget store. Grubens Bund laa fyldt med store løsbrudte og nedfaldne Kalkstensblokke, nogle grove og stenrige, andre homogene, haarde og klangfulde. Fra begge Byer drives kun et meget ubetydeligt, alt andet end rationelt, Fiskeri; skjønt Havet omkring vore Øer vrimler af Fisk, mange tildels værdifulde, ligger denne Erhvervsgren saa godt som ganske brak. Foran Frederikssted strækker sig, saaledes som vi have set, ingen skjærmende Koralevnbue; dybtgaaende Skibe ankre tæt ved Land. Selv med en aaben Rhed har Frederikssted dog Fortrin fremfor Øens officielle Hovedstad, hvis Havn er vanskelig at besejle og kun egner sig for mindre Fartøjer. De store amerikanske Dampere, som regelmæssigt anløbe St. Croix, losse og lade derfor altid paa Rheden udfor „Vestenden“. Der gaaer daglig Postvogn mellem de to Byer (Jærnbane kjendes ikke paa St. Croix) og Sejlskonnert mellem Frederikssted og St. Thomas.

Kan selve Frederikssted i malerisk Beliggenhed ikke maale sig med Øens Hovedstad, saa hører dog dens nærmere og fjærnere Omegn til Øens aller-smukkeste Punkter, og herfra kan man lettest stifte Bekjendtskab med St. Croix' tredje Landskabstype: *Det nordvestlige Højland med Rester af oprindelig Skov*. Det er dog kun snart lidet, der er tilbage. Kulturen er bestandig trængt videre og videre frem over Bakker og Dale. Selv en stor Del af Bjærgryggenes brattere Nordskrænter vare indtil 1878 velopdyrkede, men de derværende Plantager blev brændte under Negeroprøret, og nu ere kun Ruiner og Kroton- og Acaciekrat tilbage, medens den gamle, af Oxholm i sin Tid anlagte maleriske Nordsidevej langs en Del af den ofte bratte og klippefulde Nordkyst med det brusende Hav paa den ene Side, de maleriske i de øvre Dele skovbevoxede Højder paa den anden Side, forfalder, overvoxet med det yppigste Ukrudt.

Omtrent en halv Mils Vej nordfor Frederikssted begynder „Crequi'et“, en snæver Kløft mellem høje Bakker, der i vest-østlig Retning strækker sig ind i Højlandet. Dalens Sider og Bund ere klædte i en yppig Skovvegetation, og mægtige Træer knejse i Dalbunden. Under deres Kroner, halvt i Tusmørke, slynger

Vejen sig langs Bækken gennem frodigt Buskads. Sorte Skovtykninger dække Skrænterne paa begge Sider, hvor kun *Cecropierne's* lyse Kroner eller de bladløse Grene af *Silkebomuldstræerne* hæve sig skarpt mod den mørkegrønne Baggrund. Ranke *Brødfrugtræer*, mægtige *Kongepalmer*, tornede, lysstammede „Sandbox“-Træer (*Hura crepitans*) hæve sig fra Dalens Bund til betydelige Højder og danne foroven den grønne Hvælving over den tætte, frodige Underskov af Myrter, Pisonier og talrige andre Smaatræer og Buske, der af Lianer knyttes sammen til et næsten uigjennemtrængeligt Vildnis. Dog selv her er det ikke alt oprindelig Skov; mange indførte Former blande sig deri; ingen, selv ikke den mest afsides, utilgængeligste Del af Øen, har bevaret en Skov af ublandet vestindisk Type . . . Herinde i denne skovrige Dal var der svalt og ganske stille. Ingen Fuglesang. Dyrelivet er kun sparsomt paa vore Øer; kun faa prægtige Tropefugle, ingen Papegøjer og kun et Par enkelte smaa Kolibrier. I Dalbunden er Luften i Ro, men oppe paa Højderne blæser Passaten frisk, og det lønner sig at stige tilvejs for at faa et Overblik over Øen.

Omtrent midt paa Nordkysten ligger St. Croix' højeste Punkt: *Mount Eagle* (ca. 1200 Fod). Opstigningen er let. I Løbet af en Timestid rider man fra Foden af Bjærgtet til dets Top, egentlig kun den højeste Del af en langstrakt Rygning. Vejen gaar gennem Krat og ung Skov; kun hist og her staa enkelte gamle Træer; vi faa det Indtryk, at Ild og Øxe ogsaa have været paa Spil her, at Landet har været „klaret“, og at denne Skov selv paa Øens højeste Dele er af ung Datum. Vi staa paa Toppen, og over Skovtykningen dernede se vi Størstedelen af Øen for vore Fødder. Og ligesom, for at Alt kun skal være et smilende Billede, dække Højderne bag Christianssted tildels de øde Krotonlandskaber mod Øst, og mod Vest skjuler Terrænet en Del af Bjærgryggens Nordskrænter, hvor ogsaa kun Ruiner og Krat ere tilbage. Som en eneste stor Have med Tusinder af grønne Felter, venlig og indbydende, ligger det frugtbare Lavland for os, indfattet af det blaa Hav med Brændingens hvide Skumkrans, badet i Lys. Vi forstaa Øens Tilnavn „Antillernes Have“. Omkring de lyse Plantageboliger grupperer Negerhytterne sig, og Landet ser ud, som var det overstrøet med smaa Landsbyer, halvt gjemte mellem Palmer og Frugttrelunde. Fra Sukkerværkernes Dampskorsten stiger Røgen tilvejs og vidner om det travle Liv, der hersker dernede. Vejene med Kokos- og Kongepalmernes Rader trække deres Linjer over Øen, og Bækkenes Løb tegnes som grønne Skovstriber,

der bugte sig mod Havet, men — Øen smægter efter Regn, og Bækkejerne ligge tørre. — Saadan var det Indtryk, jeg for nogle Aar tilbage fik af St. Croix. Naturen er her ved Menneskets Indgriben langsomt bleven omformet i Tidernes Løb; i mere end én Henseende er Kulturarbejdet blevet vanskeligere, men dog øje Øerne endnu bestandig en Natur, der rigeligt vil lønne det Arbejde og den Energi, der maatte blive sat ind paa at hæve deres Velstand og sikre dem en smuk Fremtid.

Hvor forskjelligt er ikke det Billede, vi nys beskrev, fra tidligere Tider, da uigjennemtrængelige Skovtykninger, utilgængeligt Vildnis dækkede næsten hele Øen, da Sumpe og Fugtighed gjorde Klimaet usundt og hjemsøgte de første Kolonister. Og hvor bevæget var ikke Øens tidligste Historie! Et flygtigt historisk Overblik vil vise dette.

Ingen mindre end selve Columbus har givet Santa Crux sit Navn, og den store Søfarer var den første Evropeer, der saa Øens smilende Kyster. Den var da ikke ubeboet. Columbus fandt en ringe Befolkning af Karaiber, hin berømte, tapre Indianerstamme, om hvis Sæder og Skikke, om hvis Udbredelse over Antillerne, Krigstogter og Kannibalisme de første Opdagere havde saa meget at fortælle, men om hvis kolossale Vandringer over næsten 40 Broddegrader fra det indre Brasiliens Urskove først den nyeste Tids Forskning har givet Oplysning. Ingen er nu tilbage paa de danske Øer, men Minder have de dog efterladt sig. I Jorden findes Stenredskaber mindende om vore oldnordiske Former, bemalede Potteskaar, og paa St. Jan en saakaldet „Indianersten“, en glat Klippeflade med raat indridsede Figurer og Ansigter, hele Personer og Tegn af mere eller mindre usikker Betydning ¹⁾.

Efter at Columbus den 14de November 1493 havde taget St. Croix i Besiddelse for den spanske Krone, laa Øen, der ikke var i Stand til at stille Spaniens Guldthirst, upaaagtet hen, indtil Hollænderne, Englænderne og Franskmændene i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede optræde i de vestindiske Farvande, indbyrdes rivaliserende, men fra Tid til anden knyttede sammen ved det fælles Had til den spanske Kolonialmagt. Allerede omkring Aaret 1625 kom saavel Hollænderne som Englænderne til St. Croix, hvis Befolkning ved Aaret 1645 var voxet til omtrent 1000 Sjæle. Den gode Forstaaelse var dog snart forbi: Forræderi

¹⁾ I St. Esteban-Dalen sydfor den venezuelanske Kystby Puerto Cabello saa vi en ganske lignende „Indianersten.“

og Snigmord indledede blodige Kampe, og efter Hollændernes Fordrivelse blomstrede Øen op under engelsk Herredømme, indtil Freden atter blev forstyrret omkring Aaret 1650 af Spanierne fra Puerto-rico, der i deres Skinsyge ikke kunde taale at have en blomstrende fjendtlig Koloni saa nær paa Livet. Efter et Blodbad maatte Englænderne følge Hollændernes Exempel og forlade St. Croix, ja, selv disse sidste, der i Tillid til, at Spanierne havde trukket sig tilbage til Puerto-rico, landede paa Øen, led et uventet Nederlag og store Tab. Bedre Held havde Franskmændene, der samtidigt paany kastede Blikket paa den næsten herreløse Ø. For dem maatte Spanierne forsvinde til Puerto-rico. Dette skete altsammen i Løbet af faa Aar, i Midten af det 17de Aarhundrede. Den franske Kolonisation begyndte under daarlige Auspicier. Dødeligheden var sørgelig stor. Tætte, sumpede Skove dækkede Øen. Store Skovbrande blev nødvendige for at klare Landet, men det gik stadig ned ad Bakke. 1651 købte Malteserridderne St. Croix, men Dekadencen fortsattes; den store Sygelighed og andre nye Hindringer tvang mange af Kolonisterne til at forlade Øen, og, trods nye Forsøg paa at ophjælpe denne, hvilke en Tid lang syntes at skulle krones med Held, sygnede Kolonien — der efter 1665 atter var kommen i franske Hænder — mere og mere hen. Endelig rømmede Franskmændene St. Croix 1695, og 147 Hvide med 623 Slaver overførtes til Sankt Domingo. Nominelt vedblev Øen imidlertid at være fransk Besiddelse, indtil Danmark i Aaret 1733 købte den for 175.000 Rdlr. og lod den kolonisere fra St. Thomas, der allerede 1671 var bleven dansk Besiddelse. I Mellemtiden var St. Croix falden tilbage i Naturtilstanden. Ved de første Kolonisters Ankomst fra St. Thomas til Havnen ved Christianssted fandtes Kysten dækket af saa uigjennetrængeligt Krat og Skov, at man maatte forblive 3 Dage ombord paa Skibene, medens Slaverne huggede en Lysning i Skoven. I Begyndelsen staaende under det daværende dansk-vestindiske Kompagni blev Øen 1754 Regeringsejendom, og siden da har Udviklingen i det Hele og Store været jævnt fremadskridende indtil de senere Aar.

I sin Natur har St. Croix ikke lidet tilfælles med Barbados. Begge Øers Trivsel er saa godt som udelukkende afhængig af den samme Kulturplante, *Sukkerørret*; til Sukkerørret knytter sig Alles Forhaabninger derovre, derom dreje sig Alles Tanker tidlig og silde. Det er det udtømmelige Samtalemæne mellem Høje og Lave, og naar Planteren derovre tømmer Glasset paa *more rain for Santa Cruz*, er det atter kun Sukker-

høsten, han har i Tanke. Men ved en Sammenligning mellem Barbados og St. Croix maa vi vel erindre, at den første i Henseende til sit Klima er langt gunstigere stillet end St. Croix, har, tildels som en Følge af den sydligere Beliggenhed, rigeligere og fremfor alt mere regelmæssig Regn, saa at Øen ikke i den Grad er udsat for Misvæxt-Kalamiteter som den sidste ¹⁾. Dertil kommer, at Barbados Jordbund ikke i den Grad er udmagret og udpint som en stor Del af St. Croix. De gamle Planterfamilier, der gennem Generationer have haft Barbados Jordbund i deres Besiddelse, have sørget for, saavidt muligt, at gjengive Jorden, hvad Sukkerdyrkningen berøver den af Næringsstoffer; de gøde med andre Ord i langt større Omfang, end Tilfældet har været paa St. Croix, hvor man væsentlig har nøjedes med at lade de gamle Blade blive liggende og raadne paa Marken. I en tidligere Afhandling om Barbados har jeg givet nogle Oplysninger om Sukkerdyrkningen dér; Professor Warming har senere i sin Afhandling „Om tropisk Agerbrug og tropiske Kulturplanter“ i dette Tidsskrifts 12te Bind meddelt nogle Oplysninger om Sukkerdyrkningen paa de dansk-vestindiske Øer, hvor der findes henimod 80 Plantager, de fleste paa St. Croix. Jeg skal her kun give Hovedtrækkene i Sukkerørrets Liv. Forud for Plantningen af Røret (der anvendes, som bekendt, Stiklinger, og det er først i den nyeste Tid lykkedes at finde spiredygtige Frø af denne ældgamle Kulturplante) gaaer en Bearbejdelse af Jorden paa den Maade, at der pløjes dybe Furer, adskilte ved mellemliggende, lave Jordvolde. Ploven er som Regel forspændt med Stude. Sent paa Efteraaret eller i Begyndelsen af Vinteren tilplanter man Marken med de kvarterlange Stiklinger, der sædvanlig tages af de øverste Dele af Røret. Der medgaaer ca. 5400 Stiklinger til 1 Td. Land. Efter at disse Stiklinger ere dækkede af Jord, begynde deres Knopper at udvikle sig. Snart efter ser man fra hvert Stængelstykke 3—4 unge Planter skyde op og udvikle sig hurtigere efter at have dannet deres Rodsystem. I denne Tilstand behøve de helst Regn, og udebliver denne for længe, bliver Tilstanden efterhaanden mere og mere kritisk. Vi have tidligere set, at Regnfaldet er meget lunefuldt og uregelmæssigt fordelt, og Høstens Størrelse er derfor underkastet overordentlig store

¹⁾ Medens den aarlige Regnmængde paa *St. Croix*, beregnet efter 13—15 Aars Observationer i Christianssted, kunde sættes til 1150 mm., er den gennemsnitlige Regnsomme for den lavere og sydligste Del af Barbados (efter Observationer 1872—1886) ca. 1320 mm., i de højeste Egne stigende indtil ca. 1880 mm.

Svingninger. I 1851 f. Ex. var Sukkerhøstens Udbytte (som Følge af den rigelige Regn Aaret forud) 10,518 Fade (à 1500 Pund), i 1874 kun 3113 Fade. Høsten falder i Foraarsmaanederne. Under mit Ophold paa St. Croix i Februar og i Begyndelsen af Marts var den i fuld Gang. Overalt saa man de Sorte — Mænd og Kvinder — ifærd med at kappe de modne Sukkerrør med deres brede Jærknive; overalt paa Vejene mødte man deres smaa Kærrer belæssede med de gule, leddede Rør. Paa denne Tid skatter man først ret de Sortes Arbejde, som kun faa kunne gjøre dem efter; deres sorte Kroppe glinse af Sved, og med Beundring se vi mange trodse Solen med ubedækket Hoved. En livlig Underholdning er i Gang; Dagens Begivenheder drøftes under Latter og Skjæmt, og de gode Negerdamer synes ikke de mindst interesserede. Munden staaer ikke stille paa disse barnagtig-lattermilde Mennesker, og med uafbrudte Glimt lyse deres blændende hvide Tænder, polerede af Sukkerrørstygning, frem mellem de svulmende Læber. I nogen Afstand holder Plantagens Forvalter tilhest, har Øje med Arbejdet og skrider ind paa forskjellig Vis, naar det gjøres nødvendigt. Paa tohjulede Kærrer kjøres de afhuggede Sukkerrør, efter at Toppen er kappet af, til Plantagen, hvor Røgen fra „Sukkerværkets“ Dampskorsten vidner om det travle Liv, der udfolder sig her. Sukkerrørene knuses; de knuste Rør, den saakaldte Magasse, anvendes ofte senere til Brændsel under Kjedlerne. Saften underkastes en Indkogning, under hvilken der fremkommer Affald, som senere benyttes til Fremstillingen af et vigtigt Biprodukt, Rom. Efter Indkogningen afkøles Saften langsomt, og den begyndende Udkrystallisering af Sukkeret fuldendes. Det meste af Øens Sukker udføres uraffineret til Amerika. Man regner, at et godt Sukkerrør indeholder 13—14 pCt. Sukker, og man faaer sædvanlig 5—6 Pund Sukker af 100 Pund Rør. Paa St. Croix findes det i 1878 oprettede Fællessukkerkogeriet, beliggende tæt ved Kysten umiddelbart vestfor Christianssted. Her, hvor der haves et moderne Maskineri og alle tekniske Hjælpemidler, er man i Stand til ikke blot at udvinde forholdsvis mere Sukker af Rørene, men ogsaa at tilvejebringe et smukkere Produkt. Faktoret er tillige i Stand til at raffinere, men Hovedmassen udføres dog uraffineret. Fællessukkerkogeriet modtager Rør dels fra adskillige større Plantager i Egnen omkring Christianssted, dels fra mange smaa Negerjordbrugere, saakaldte „squatters“, hvem Faktoret betalte 6 Pund Sukkers Værdi for hvert 100 Pund Rør. Rørene leveres dels paa selve Fabrikken, dels blive de knuste paa saakaldte „Saftstationer“ ude

i Landet, og Saften derfra ledet — blandet med Kalk — gennem lange Ledninger ind til Fabrikken for at renses og indkoges. Processerne kunne foregaa saa hurtigt, at Sukkersaften fra et Rør, der om Morgenen er bleven knust paa „Stationen“ ude i Landet, om Aftenen i smukt krystalliseret Tilstand kan føres ombord i det ventende Skib.

Til Underhold for Plantagens Negere er der udlagt mindre Stykker Jord til „Provisionsgrunde“; her dyrker Negeren sine Kjøkkenurter: Jams, søde Kartofler, Kassava, *Pigeon peas*, Okro og *Pumpkins*. Daglønnen var den Gang sædvanlig 20 Cents for en Neger paa egen Kost; Læge og Medicin fri. Omkring Plantagens lyse Hovedbygning, snart en massiv, klodset Stenbygning, snart let og luftig med store, aabne Galerier og kolige Balkoner, grupperede de fattige, ofte altfor fattige Negerhytter sig og skjule sig under Brødfrugttræer, Mango, *Mammea*, Calebastræer (*Crescentia cujete*) og skyggefulde Tamarinder. En Del af Plantagens Jorder er for Kvægholdets Skyld udlagt til Græsning; den vigtigste Græsart er det fra Afrika indførte Guinea-Græs. I nyere Tid indtages der tillige større Arealer til Dyrkningen af det udmærkede *Guinea-Korn*, en Kornsort, der, som Brødplante, sikkert burde have en langt større Betydning for Negerbefolkningen paa Øen.

Denne Ensidighed i Dyrkningen af en enkelt Kulturplante, som vi have set baade paa Barbados og især paa St. Croix, har ikke altid været tilstede for disse Øers Vedkommende. I tidligere Tider producerede St. Croix saavel Bomuld som Tokak og Indigo, Kulturer, hvoraf der ikke mere er Spor. Under den amerikanske Borgerkrig forsøgte Gjenindførelsen af Bomuldsdyrkning, som den Gang imidlertid viste sig kun at have ringe Levedygtighed. Der synes nu paany at være kommet et Tidspunkt, hvor det vil være heldigt, ja, nødvendigt, at stræbe efter en større Alsidighed i Produktionen. Englænderne have jo i nyere Tid med Held begyndt Arbejdet paa at stille deres Øer friere i merkantil Henseende ved at skaffe dem et større Udvalg af Handelsprodukter.

At alle saadanne Forsøg med nye Kulturplanter i Begyndelsen ville kræve betydelige pekuniære Ofre, have meget at kæmpe med, og at adskillig Tid vil gaa hen, før der kan peges paa nævneværdigt Udbytte, er klart. Sikkert er det dog, at der her kunde udføres et indbringende Arbejde, og at det drejer sig om Op-gaver, paa hvis Løsning det er værd at arbejde. De dansk-vestindiske Øer, der have sat alt paa et Bræt, Sukkerdyrkingen, staa nu som Følge af de lave

Sukkerpriser paa Randen af en Ruin, midt i en Krise. Der er i Øjeblikket Verden over en Overproduktion af Sukker, som har nedsat dettes Værdi i en Grad, som aldrig før er set. Paa mange af de andre vestindiske Øer ere Forholdene ligesaa fortvivlede; selv paa Cuba have store Plantager maattet indstille deres Drift. Da saa godt som Alles Velfærd derovre, Høje og Lave, er knyttet til Sukkeret, ere Alle interesserede i Forholdenes Bedring. For Øjeblikket synes alt Graat i Graat, og dette skjønt Metoderne ere forbedrede, Gødning anvendt i større Maalestok, og skjønt et forbedret Maskineri formaar at skaffe langt mere Saft af Rørene end før. Selv om der i Fremtiden paany skulde komme gunstigere Forhold for de vestindiske Sukkerplantager, vil det ganske simpelt være umuligt for de fleste Landmænd derovre at komme helskindet over de kommende Aar; Driftskapital mangler. Paa den anden Side vil Overgangen til Dyrkningen af nye Kulturplanter, selv om den sker gradvis, dog forarsage betydelige, i Begyndelsen uproduktive Udgifter, og til at bære disse have kun de Færreste Raad.

Man har sagt, og med Rette, at Sukkerørstyrkningen, der under normale Forhold er Plantagedrift i det Store, bidrager til at fremkalde en ulige Fordeling af Formuerne, udvider og fæstner den uheldsvangre, dybe Kløft mellem Kapitalisterne og den store, fattige

Arbejderskare, hvis haarde Slid dog kun skaffer den det daglige Brød, ofte næppe det engang. Paa St. Croix er dette ikke mere saa. Her ere de gyldne Tider forbi for Plantageejerne; man ser med Gru Fremtiden imøde. Paa denne fjærne, danske Ø se vi endvidere, og dette er et meget glædeligt Faktum, at Sukkerdyrkningen ogsaa, og sikkert med Held, kan drives som det mindre Landbrug, forudsat at den videre Forarbejdelse sker i Fællessukkerkogerier, helst under Statens Tilsyn. Denne Udstykning af Jorden i mindre Lodder til smaa Negerfamilier, som foregaaer herovre, vil maaske tillige vise sig at være et fortræffeligt Middel til lidt efter lidt at faa inddraget nye, nu uopdyrkede Arealer under Kultur og har først og fremmest den Virkning at skabe en besiddende Klasse af Negere, en Klasse af smaa Jordbrugere, der føle sig knyttede til deres lille Grundstykke, hvor de kunne arbejde næsten uden Driftskapital, og som komme til at skatte Arbejdet som en Velsignelse. Denne Husmandsstand vil blive en ypperlig Modvægt mod de store, under en eventuel delvis Driftstandsning hurtigt voxende Skarer af besiddelsesløse Negre, hvem Forholdenes normale Udvikling er saa temmelig lige-gyldig, som intet have at tabe, fordi de intet eje, og som derfor altid ere et farligt Gjæringsstof mellem den øvrige Befolkning.

Den danske Dybhavsexpeditions første Togt 1895.

I 13de Binds Hefte I—II Pag 47 have vi omtalt den danske Dybhavsexpedition, der ombord i Krydseren „Ingolf“ under Ledelse af Direktøren for Søkartarkivet, Kommandør *Wandel*, skulde tiltræde sin Rejse.

Vi bringe nu efter Expeditionens Hjemkomst følgende korte Meddelelser om de foretagne Undersøgelser der, trods meget uheldige Vejrforhold, have givet et særdeles smukt videnskabeligt Udbytte.

„Ingolf“ forlod Kjøbenhavn d. 2. Maj, opholdt sig i Sundet til d. 5. for at prøve Apparater, undersøge Kompasser m. m. og afgik sidstnævnte Dag til Færøerne.

Mellem Lindesnæs og Færøerne toges saavel paa Ud- som paa Hjemrejsen nøjagtige Bestemmelser af Overfladevandets Temperatur og Saltholdighed som Led i de Undersøgelser, der i disse Aar foretages af England, Sverige, Norge og Danmark.

D. 11. Maj forlod „Ingolf“ Færøerne og paa-

begyndte de systematiske hydrografiske og zoologiske Undersøgelser paa en Linje fra Myggesnæs til Sejdisfjord. Det var Hensigten herfra at afgaa til Farvandet nordfor Island, men de Efterretninger, der modtoges om Isforholdene, vare saa mistrøstende, at Chefen opgav dette og afgik til Danmarkstrædet. Paa Vejen syd om Island mødte „Ingolf“ stormfuldt Vejr, der forhindrede alt Arbejde, ligesom Undersøgelserne i Danmarkstrædet i Maj og Begyndelsen af Juni led idelige Afbrydelser af voldsomme nordøstlige Storme.

D. 15. Juni afsejlede Expeditionen fra Island til Grønland og ankom til Godthaab d. 26. efter en meget heldig Rejse, under hvilken Undersøgelserne blev drevne med ubetydelige Afbrydelser. Hermed var imidlertid det gode Vejr forbi, thi „Ingolf“ kunde næppe have truffet en uheldigere Sommer end den, der herskede i Davisstrædet i Aar, hvor Taage, Storm og Kulde vare næsten eneherkende samtidig